

EESTI KONJUNKTUURIINSTITUUT

ESTONIAN INSTITUTE
OF ECONOMIC RESEARCH

Rävala 6 19080 Tallinn Estonia tel 668 1242 fax 668 1240 e-mail eki@ki.ee

Eesti piimaturg 2010. aasta I kvartalis

Tallinn
Juuli 2010

Töö on teostatud Eesti Põllumajandusministeeriumi tellimusel

Koostaja: Katrin Nittim

Projektigrupi koosseis: Pille Liivaauk, Maris Viileberg

EKI Rävälä 6
19080 Tallinn
Tel. +372 646 6439
Fax +372 668 1240
E-mail: eki@ki.ee
<http://www.ki.ee>

Copyright © Eesti Konjunkturiinstituut

Sisukord

Sissejuhatus	5
Piima tootmine	7
Piimatööstus	9
Hinnad	13
Väliskaubandus	26
Maailmaturg	33
Euroopa Liidu turg	35
Rahvusvaheline konkurents.....	36
Kokkuvõte	41

Sissejuhatus

Töö eesmärgiks on anda ülevaade Eesti piimasektori arengust 2010. aasta I kvartalis ja arengutrendidest lähitulevikus seostatult Euroopa Liidu ja maailmaturu arengutega.

Töös analüüsitakse:

- piimatootmise, lehmade arvu ja produktiivsuse muutusi;
- piima tootmiskvootide täitumuse taset;
- piimatööstuste majandusnäitajate muutusi (müügitulu, kasum, kulud, töötajate arv, investeeringud); tootmismahude ja ekspordiks müügi arengut;
- hindade muutusi erinevates müügiahela osades (tootja- hulgi-, ekspordi-, jae-, EL ja maailmaturuhinnad);
- piimatoodete väliskaubandust riigiti ja tooteliigiti;
- piimatoodete müügiolukorda EL-is ja maailmaturul.

Töös on kasutatud Statistikaameti põllumajanduse, tööstuse ja väliskaubanduse andmeid, PRIA piima tootmiskvootide täitmise aruandeid ja EKI vaatluste andmeid. Euroopa Liidu ja maailmaturu ülevaadete koostamisel on kasutatud: Euroopa Komisjoni raporteid ja memosid, Hollandi LOT ja EL erinevate riikide hinnaraporteid.

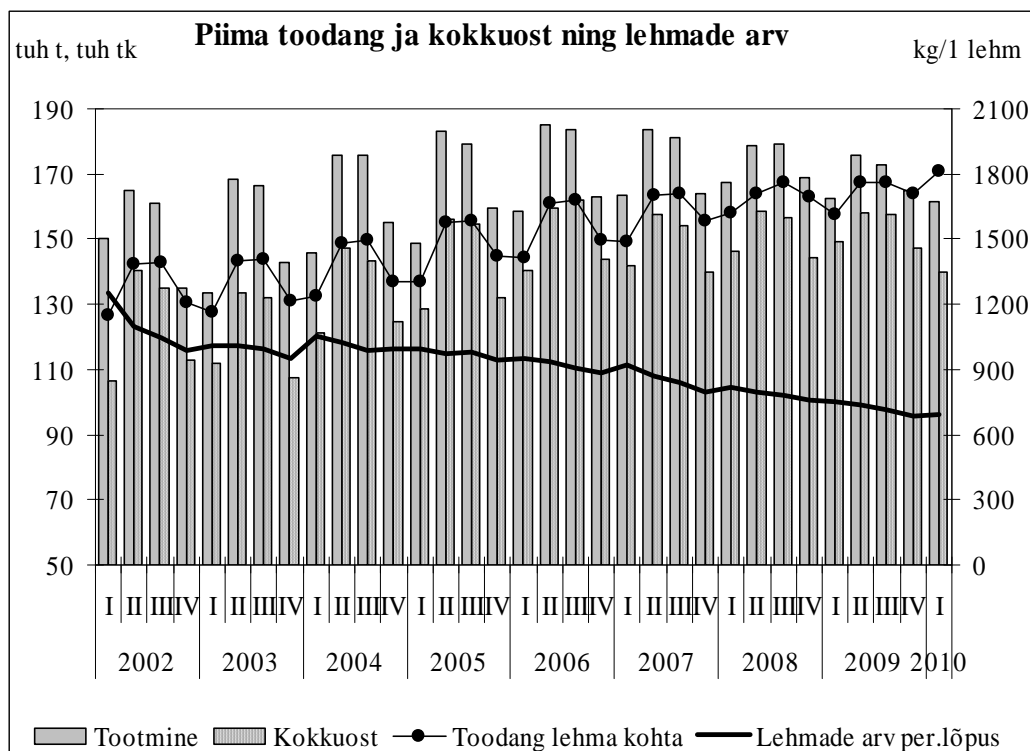
Töö maht on 42 lehekülge.

Eesti piimaturg 2010. aasta I kvartalis

Piima tootmine

Lehmade arvu vähenemine Eestis jätkub. 2010. aasta 31. märtsi seisuga oli piimalehmi 96,2 tuhat, see on 3700 looma (-3,7%) vähem kui 2009. aasta I kvartalis (99,9 tuhat). Samal ajal oli keskmine piimatoodang lehma kohta vaadeldaval perioodil 1811 kg, mis on 199 kg võrra (12,3%) rohkem kui aasta varem (1612 kg). Sellegipoolest ei piisanud rekordilisest produktiivsuse tõusust piima kogutoodangu kasvuks. 2010. aasta I kvartalis toodeti Eestis piima 161,5 tuhat tonni ehk 0,5% vähem kui 2009. aasta I kvartalis. 2009. aasta I kvartalis vähenes piimatoodang eelnenud aastaga võrreldes 3% ja selle põhjuseks oli lehmade arvu 4,3%-line vähenemine ning produktiivsuse 0,4%-line vähenemine. Seega jäi toodangu mahu langus käesoleva aasta I kvartalis (-0,5%) väiksemaks kui eelmisel aastal (-3%).

Joonis 1

Allikas: SA

2010. aasta märtsi lõpu seisuga oli lehmade arv vähenenud enamuses maakondades, vaid kahes maakonnas (Saare ja Valga maakonnas) jäi loomade arv aasta varasemale tasemele. Aastaga on lehmade arv vähenenud kõige enam Hiiumaal (-25%). Keskmisest kiirem oli vähenemine võrreldes aastatagusega veel Järvamaal (-6%), Lääne-Virumaal (-4,9%), Pärnumaal (-4,7%), Ida-Virumaal (-4,3%) ja Jõgevamaal (-4%). Keskmisest veidi aeglasem oli lehmade arvu vähenemine Tartumaal ja Põlvamaal (-3,1%), Läänemaal (-2,9%), Viljandimaal ja Võrumaal (-2,6%), Harjumaal (-2%) ja Raplumaal (-1,6%).

Tabel 1

Piima tootmise näitajad I kvartalis aastatel 2008 - 2010

	2008 I kv	2009 I kv	2010 I kv	Muutus	
				I kv '10 - I kv '09	I kv '10/ I kv '09,
				+, - kogusena	+, - %
Piimatoodang (tuh.t)	167,3	162,3	161,5	-0,8	-0,5
Väljalüps lehma kohta (kg)	1619	1612	1811	199	12,3
Lehmade arv perioodi lõpus (tuh.tk)	104,4	99,9	96,2	-3,7	-3,7
Piima kokkuost (naturaalkaal, tuh.t)	146,2	149,4	139,8	-9,6	-6,4
Kokkuostu osakaal toodangust (%)	87,4	92,1	86,6	x	-5,5%-p

Allikas: SA

2010. aasta märtsi lõpus lõppes 1.04.2009 – 31.03.2010 **kvoodiaasta**. Piimatootjad täitsid Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooniameti (PRIA) andmetel 88,5% EL-i kvoodist ehk tarnisid piimatööstusettevõtetele ja turustasid kokku 589 368 tonni piima, mis oli 17848 tonni võrra vähem kui eelmisel kvoodiaastal (tabel 2). Sealjuures tarnekvoodist täideti 583 650 tonni ehk 88,8% ja otseturustuskvoodist 5 718 tonni ehk 64,2%.

Kvoodiomanikke jääb Eestis farmide suurenemise ja väiketootjate arvu vähenemisega aasta-aastalt vähemaks. Kvoodiaastal 2009/2010 vähenes kvoodiomanikest piimatootjate arv 1232-lt 1133-le, kusjuures vähenemine (-8%) oli väiksem kui sellele eelnenud kvoodiaastal (-9,3%).

Tabel 2

Piima tootmiskvootide täitumus (tonnides)

	Kokku	Tarnekvoot	Otseturustuskvoot
Kvoodiperiood:			
1.04.2009 – 31.03.2010			
EL kehtestatud kvoot	665 888	656 980	8 908
<i>% kogukvoodist</i>	<i>100%</i>	<i>98,7%</i>	<i>1,3%</i>
täidetud kvoot	589 368	583 650	5 718
<i>% EL kvoodist</i>	<i>88,5%</i>	<i>88,8%</i>	<i>64,2%</i>
Tootmismah*			
1.04.2009 – 31.03.2010	675 300*	602 700*	72 600*
<i>% kogutoodangust</i>	<i>100%</i>	<i>89,2%</i>	<i>10,8%</i>
1.04.2008 – 31.03.2009			
EL kehtestatud kvoot	659 295	648 998	10 297
täidetud kvoot	607 216	600 950	6 266
<i>% EL kvoodist</i>	<i>92,1%</i>	<i>92,6%</i>	<i>61,2%</i>

*SA andmed: tarnekvoodina märgitud piimatööstuse kokkuost ning otseturustusena piima kogutootmise ja kokkuostu vahe.
Allikas: PRIA, SA

Uuel kvoodiaastal (1.04.2010 - 31.03.2011) on taas kõigi EL-i liikmesriikide piima tootmiskvoot 1% suurem kui eelnenud perioodil. Selle tulemusel suurenes Eestis aastane piimakvoot 6659 tonni võrra ning on seega kokku 672 547 tonni. Sealjuures on tarnekvoot 663 670 tonni ja otseturustuse

kvoot 8 877 tonni. Tootjatel tuleb arvestada, et kvoodiaasta jooksul individuaalse kvoodi alla 85%-lise täitmise korral vähendatakse selle vastava tootja kvoodikogust, arvates pool kasutamata jäänud kvoodikogusest reservi.

Piimakvoodi alusel saavad piimatootjad toetust, mis 2010. aastal on 27 senti kvoodikilogrammi kohta (2009.a 24 senti/kg, 2008.a 44 senti/kg, 2007.a 40 senti/kg ja 2006.a 26 senti/kg). Piimalehma eest, kes ei kuulu piimakvoodi omanikule, saadav toetus on 2010. aastal 1213.23 krooni veise loomühiku kohta (2009.a 938.65 kr, 2008.a 1525 kr).

Piimatööstus

Piimatööstusettevõtted **varusid** 2010. aasta I kvartalis kokku 139,8 tuhat tonni toorpiima, mis 6,4% vähem aastatagusest kogusest ja mis moodustas 86,6% kogu I kvartalis toodetud piimast. Piima kokkuostukoguse vähenemine oli tingitud piima tootmise vähenemisest seoses lehmade arvu vähenemisega, mis omakorda oli tingitud madalatest piima kokkuostuhindadest. Lisaks sellele müüsid piimatootjad osa toorpiima Eesti madalate kokkuostuhindade tõttu Läti ja Leetu. I kvartalis varutud piima keskmine rasvasisaldus oli 4,1% ja valgusisaldus 3,4%. Varutud piimast arvati eliit- ja kõrgemase sorti 96,4% (2009.a I kvartalis 98,7%).

Statistikaameti kiirstatistika andmetel toodeti piimatoodetest 2010. aasta I kvartalis aastatagusest 15% enam joogipiima, hapupiima 10% enam, koort 28% rohkem. Jäätise tootmine suurenes aastaga 3,7%. Rohkem kui kolmandiku võrra jäi aastatagusest väiksemaks või ja lõssipulbri tootmismah. Rasvase juustu tootmine vähenes esialgsel andmetel 4%, kuid kohupiima ja värsket juustu tootmine kasvas 8%.

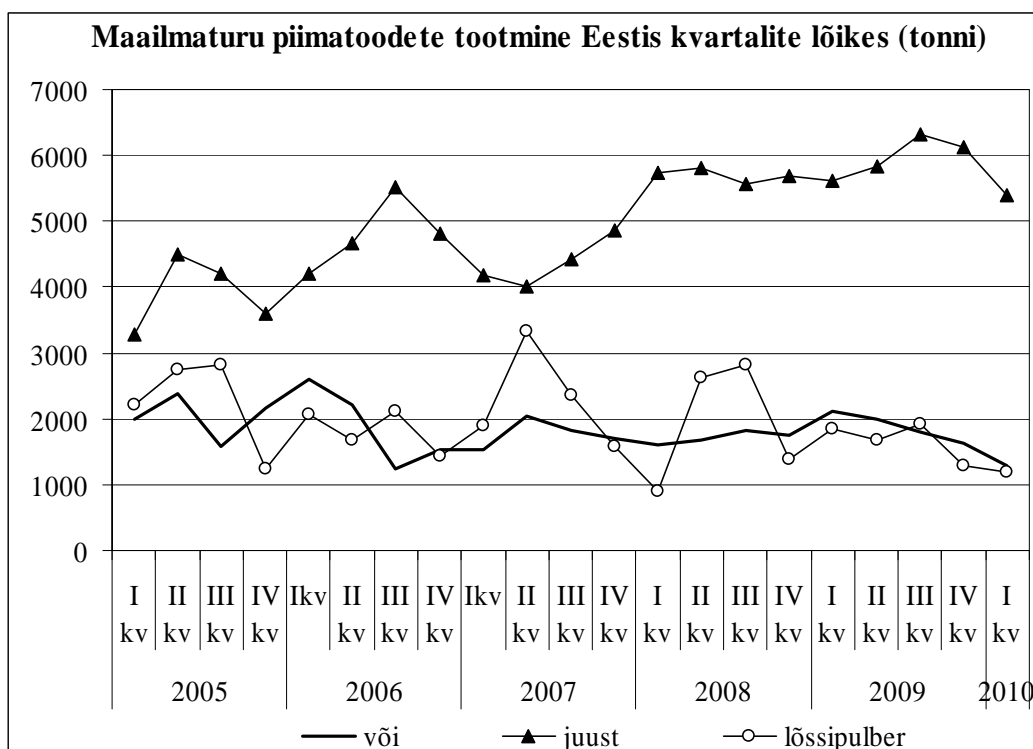
Tabel 3

Piimatööstuse toodang I kvartalis aastail 2008 - 2010

	2008 I kv	2009 I kv	2010 I kv	Muutus	
				I kv '10 - I kv '09	I kv '10/ I kv '09,
				+, - kogusena	+, - %
Või (tonni)	1598	2114	1300	-814	-38,5
Rasvane juust (tonni)	5744	5626	5400	-226	-4,0
Pastöriseeritud piim (tuh.t)	20,8	21,3	24,5	3,2	15,0
Lõssi-vadakupulber, TPA kokku*	3500	4765
sh lõssipulber (tonni)	896	1847	1200	-647	-35,0
Täispiima- ja koorepulber (tonni)*	860	1424
Jäätis (tonni)	2472	1741	1805	+64	3,7

*Andmete avaldamist ei võimalda andmekaitse põhimõte

Allikas: SA kiirstatistika

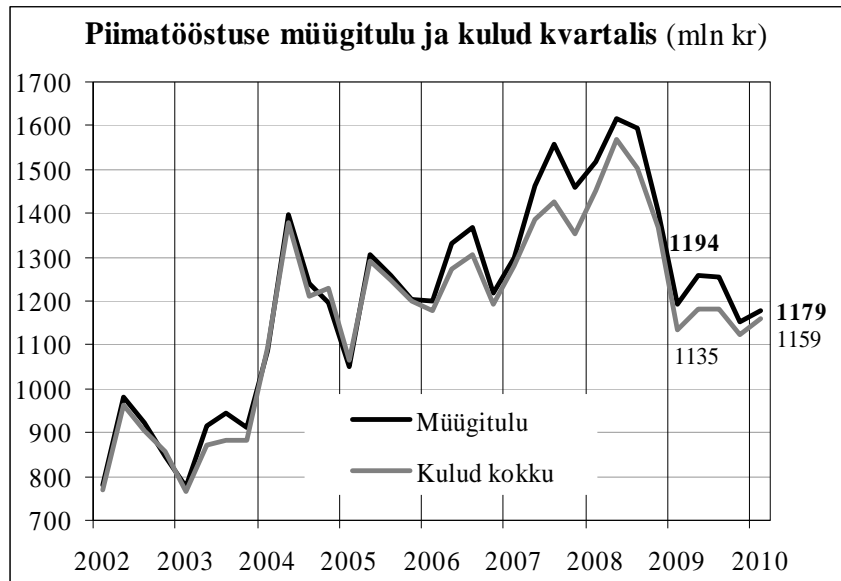

Allikas: SA kiirstatistika

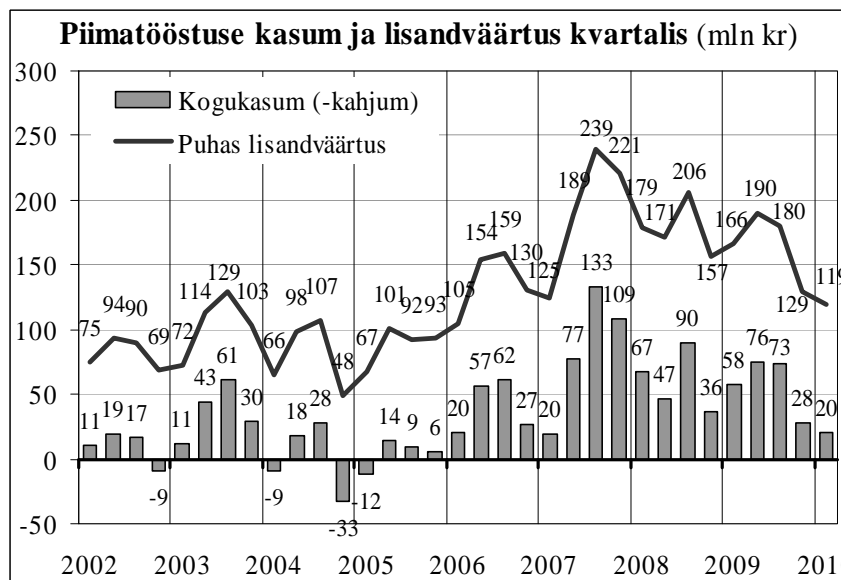
Piima kokkuostuhind oli selle aasta I kvartalis mullusest veidi kõrgem, kuid piima kokkuostukogus vähenes. Peamiselt siseturul müüdavate piimatoodete tööstusest väljamüügihinnad olid mullusest madalamad, maailmaturu toodete hinnad aga kõrgemad kui aasta tagasi. Piimatoodete jae hinnad püsisid 2010. aasta I kvartalis küll valdavalt madalamad kui aasta varem, kuid elanikkonna ostujõu jätkuv langus vähendas nõudlust siseturul veelgi. Eksportnõudlus piimatoodetele küll kasvas, kuid piimatööstuse **müügitulu** 2010. aasta I kvartalis jäi esialgsetel andmetel aastatagusest 1,2% väiksemaks, ulatudes 1179,3 mln kroonini (2009.a I kv 1193,5 mln kr, 2008.a I kv 1519,1 mln kr; joonis 3). Müügitulu hakkas aeglaselt langema 2008. aasta II poolaastal, 2009. aastal langus kiirenes. 2010. aasta I kvartalis küll müügitulu langus jätkus, kuid mullusest oluliselt aeglasemalt. Järjest väheneva müügitulu juures jäi piimatööstus siiski veel **kasumisse**, mis oli I kvartalis 19,9 mln krooni. See oli 38,3 mln krooni võrra ehk 65,8% väiksem aastatagusest. Piimatööstuse **lisandväärtus** vähenes 2009. aasta I kvartali 165,9 mln kroonilt 119,4 mln kroonile, seega vähenemine oli 28,0 % (-46,5 mln kr).

2010. aasta I kvartalis olid piimatööstuse **kulud** 1159,4 mln krooni ehk 2,1% (24,1 mln kr) aastatagusest suuremad. Tööjõukulud vähenesid aastaga 7,6% ning nende osakaal kogukuludes langes eelmise aasta I kvartali 9,5%-lt 8,6%-le. 2009. aasta I kvartalis vähenes majanduslangusest tulevalt piimatööstuses töötajate arv järsult, samas hoidsid makstud koondamishüvitised töötajukulud kõrgel. Sel aastal vähenes I kvartalis töötajate arv vaid 0,4% (2109 töötajani) aastatagusega võrreldes, kuid töötajakuu ühe töötaja kohta kahanes samal ajal 7,2%. Piimatööstuse töötajukulud vähenesid I kvartalis võrreldes aastatagusega pea sama palju kui lihatööstuses (-6,9%), kuid vähem kui toidutööstusel keskmiselt (-9,5%) ning oluliselt vähem kui toidukaupade jae- ja hulgikaubanduses (vastavalt 13,3% ja 15,8%) või töötlevas tööstuses keskmiselt (-10,2%).

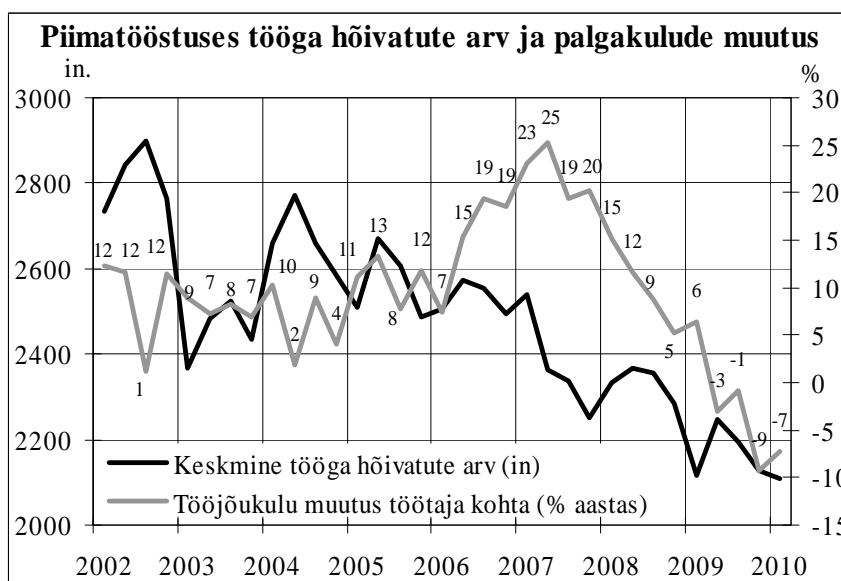
Joonis 3

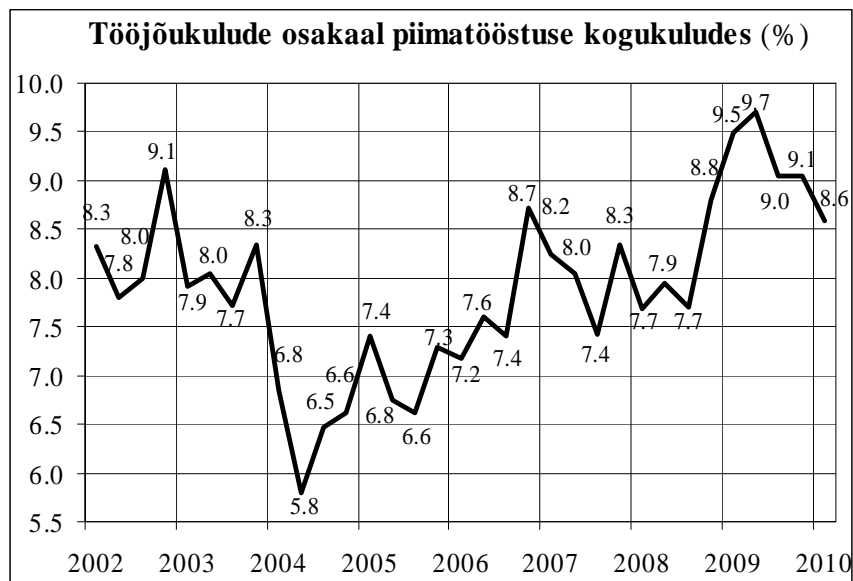
Joonis 4

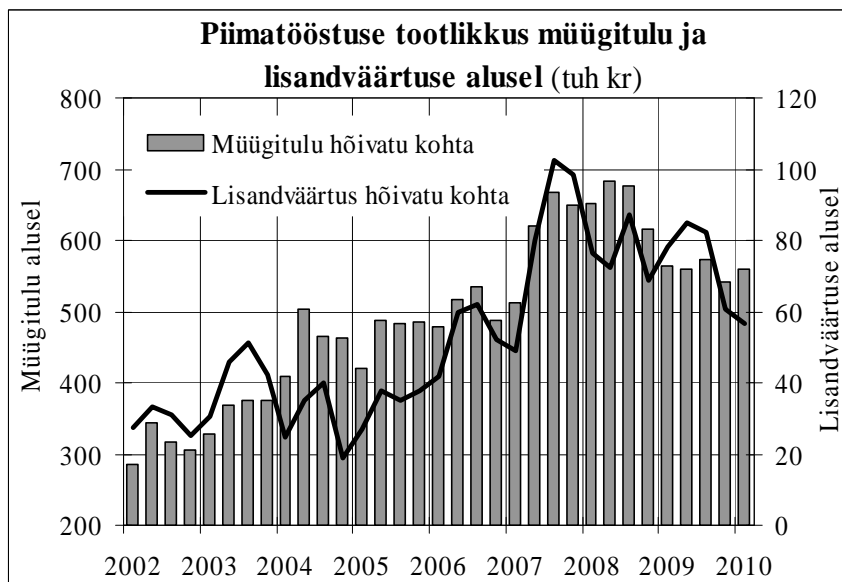
Joonis 5

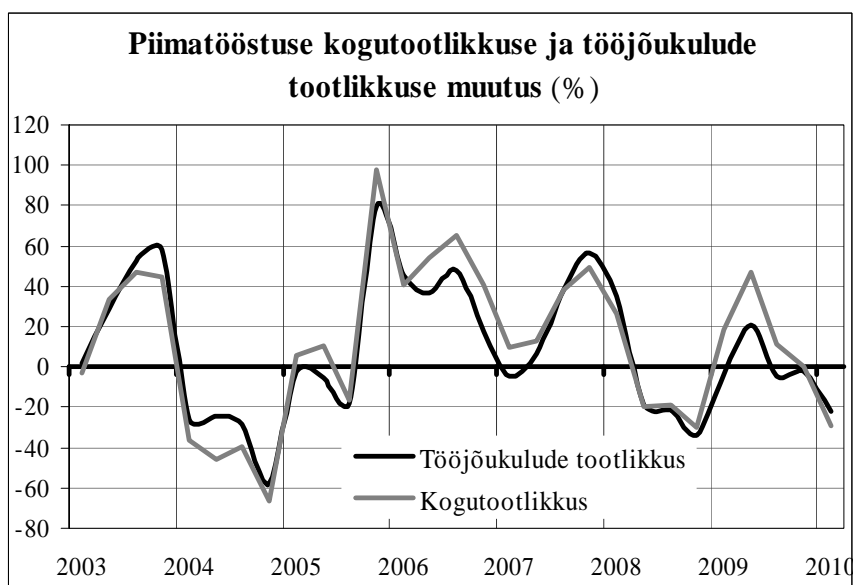
Allikas: SA

Joonis 6

Joonis 7

Joonis 8

Allikas: SA

See oli võimalik tänu piimatoodete ekspordikäibe ligi 46%-lisele kasvule ning kogu müügitulu väiksemale langusele, kui enamikes muudes sektorites.

Toorpiima kokkuostukulud olid kõrgema hinna tõttu töötajale 2010. aasta I kvartalis 28,7 mln krooni võrra ehk 5,4% suuremad kui aasta tagasi (kokku 560,6 mln kr). Seega kasvasid piimatööstuse kogukulud peamiselt toorpiima hinnatõusu tõttu.

Kuna töötajate arv piimatööstuses I kvartalis vähenes aastatagusega võrreldes 0,4%, müügitulu vähenes aga 3 korda rohkem (1,2%), vähenes piimatööstuse tootlikkus (müügitulu hõivatu kohta ehk tööviljakus müügitulu alusel) aastaga 0,8%. Tootlikkus lisandväärtuse alusel kahanes aastaga 27,7% (joonis 7).

Majandusolukorra halvenemine kahandas ettevõtete võimalusi tootmisse investeerida. Kui 2008. aasta I kvartalis ulatus piimatööstuse investeeringute kogusumma 66,9 miljoni kroonini, siis 2009. aasta I kvartalis investeeriti 27 miljonit krooni ja käesoleva aasta esimese kolme kuuga paigutati tootmisse 22,8 miljonit krooni. Seda oli 15,6% vähem kui aasta eest ning pea kolm korda vähem kui kaks aastat tagasi. Seejuures vähenesid investeeringud nii hoonete ehituseks ja remondiks (langus 5-kordne), transpordivahendite soetamiseks (langus 3,5-kordne) kui ka masinate ja seadmete (langus 18%) soetamiseks. Arvutitesse ja arvutisüsteemidesse investeeriti selle aasta I kvartalis 21,8% vähem kui aasta tagasi. Masinatesse ja seadmetesse tehtud investeeringud moodustasid kogu investeeringutest 82% (2009.a I kv 85%) ning 3,1% kulus hoonete ehituseks ja rekonstrueerimiseks (2009.a I kv 13,2%). Kui 2009. aasta I kvartalis ei tehtud kulutusi hoonete ja rajatiste soetamiseks, siis sel aastal kulus piimatööstuses selles valdkonnas 3,1 miljonit krooni. 2010. aasta I kvartalis tehtud investeeringud jäid üle kahe korra väiksemaks 2009. aasta kvartali keskmisest investeeringumahust. 2009. aastal investeerisid piimatööstusettevõtted kokku 197 mln krooni, mis oli keskmiselt 49 mln krooni kvartali kohta. Piimatööstusele senini parim aasta oli 2007, mil soodsat turuolukorda kasutades suudeti ettevõtete arendamiseks ja konkurentsivõime tõstmiseks investeerida kokku 640 miljonit krooni, keskmiselt 160 miljonit krooni kvartalis.

Hinnad

Piimatoodete **maailmaturul** kestis 2007. aasta III kvartalis alanud hindade langus kuni 2009. aasta alguseni. 2009. aasta esimesel poolel olid hinnad suhteliselt stabiilsed kõikides üles-alla. 2009. aasta teisel poolel liikusid piimatoodete hinnad tõusutrendil kuni 2010. aasta alguseni, mil järgnes kerge hinnalangus. Hindade dünaamika on olnud mõneti erinev nii erinevate piimatoodete osas kui ka maailma erinevates regioonides. Hinnatõus maailma piimaturul näitab, et nõudlus piimatoodetele on hakanud taastuma. Kuna madalate kokkuostuhindade ajal vähendati piimakarju ja vähenes ka piimatoodang, siis nüüd napib piimatööstustel toorainet. Piimatoodete pakumine maailmas on vähenenud ning USA Põllumajandusministeeriumi prognooside kohaselt kiirelt ei taastu. Turu arengut mõjutab 2010. aastal üsna palju ka madalate hindade perioodil sekkumisladudesse kogutud kaup, mis hinna tõustes müüki suunatakse.

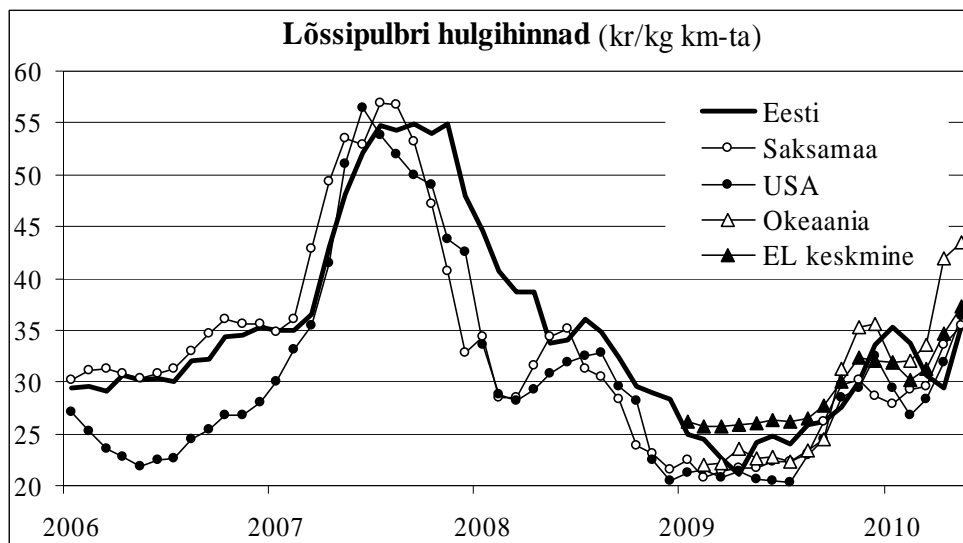
Piimatoodete hulgihinnad Hollandis, Saksamaal ja USA-s 2007-2010. aastal

(I kvartali ja aasta keskmised, kr/kg km-ta)

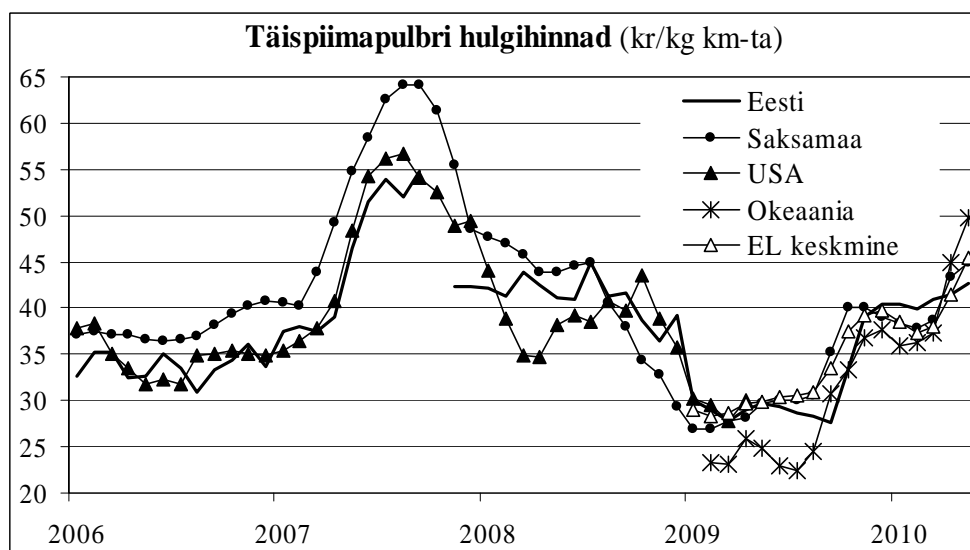
	2007	2008	2009	I kv 2008	I kv 2009	I kv 2010	mai 2010
TÄISPIIMAPULBER							
EL keskmine	32.26	...	28.63	37.92	45.38
Saksamaa	53.62	41.07	32.07	46.81	27.25	38.26	44.91
Lääne- ja Ida-Euroopa	32.25	...	26.74	38.78	46.28
Ookeania	27.78	...	23.19	36.47	49.80
USA keskmine	47.58	38.91	29.36	39.23	29.10
LÖSSIPULBER							
EL keskmine	27.52	...	25.82	31.14	37.24
Saksamaa	46.41	29.28	24.22	30.51	21.52	28.95	35.44
USA keskmine	44.88	29.05	23.69	30.20	21.19	28.15	36.32
Ookeania	25.92	...	22.06	32.55	43.41
VÕI							
EL keskmine	37.41	...	34.01	44.59	53.35
Saksamaa	54.03	41.55	40.73	44.36	33.77	44.36	58.67
USA keskmine	34.77	34.55	30.92	28.96	29.77	35.72	43.84
Ookeania	27.10	...	22.01	42.56	52.35
JUUST							
EL keskmine	39.23	...	40.00	42.09	43.97
Saksamaa Edam	54.61	51.15	39.20	58.15	38.46	44.20	47.72
Poola Gouda/Edam	53.09	51.08	39.72	56.29	36.92	46.42	46.31
Ookeania	33.89	...	29.63	44.92	51.07

Allikad: ZMP, CLAL

Lõssipulbri hulgihinna langus, mis algas maailmaturul 2007. aasta keskel, kestis 2009. aasta alguseni. Madalaim oli hinnatase USA-s 2008. aasta detsembris, Ookeanias ja Euroopa Liidu keskmisena 2009. aasta veebruaris, Lääne- ja Ida-Euroopa keskmisena märtsis. Edasi püsis hinnatase suhteliselt stabiilsena või õige kergel tõusutrendil 2009. aasta suveni, mil järgnes juba kiirem hinnatõus. 2009. aasta IV kvartali keskmised hinnad olid juba kõrgemad III kvartali keskmistest. 2009. aasta kõrgeimale tasemele tõusid lõssipulbri hinnad novembris-detsembris: Saksamaal 30.20 kr/kg, EL-i keskmisena 32.39 kr/kg, Lääne- ja Ida-Euroopa keskmisena 35.69 kr/kg, USA-s 32.57 kr/kg ja Ookeanias 35.56 kr/kg. 2010. aasta alguses toimus taas kerge hinnakorrektsioon allapoole. Märtsis pöördusid hulgihinnad uuesti tõusule (joonis 9). 2010. aasta I kvartali keskmised hinnad jäid siiski veidi madalamaks 2009. aasta IV kvartali keskmistest: EL-i keskmine hind oli aastatagusest 1,2%, Saksamaal 2%, Ookeanias 4,3%, Lääne- ja Ida-Euroopa keskmine 6% ja USA-s 6,7% madalam. Samas oli Lätis 2010.a I kvartali keskmine hind 18% kõrgem ja Poolas 3,5% kõrgem eelmise kvartali keskmisest. Lõssipulbri hinnatõus on jätkunud ka 2010. aasta II kvartalis ja maikuu hinnad olid juba kõrgemad I kvartali keskmistest hindadest (tabel 4).

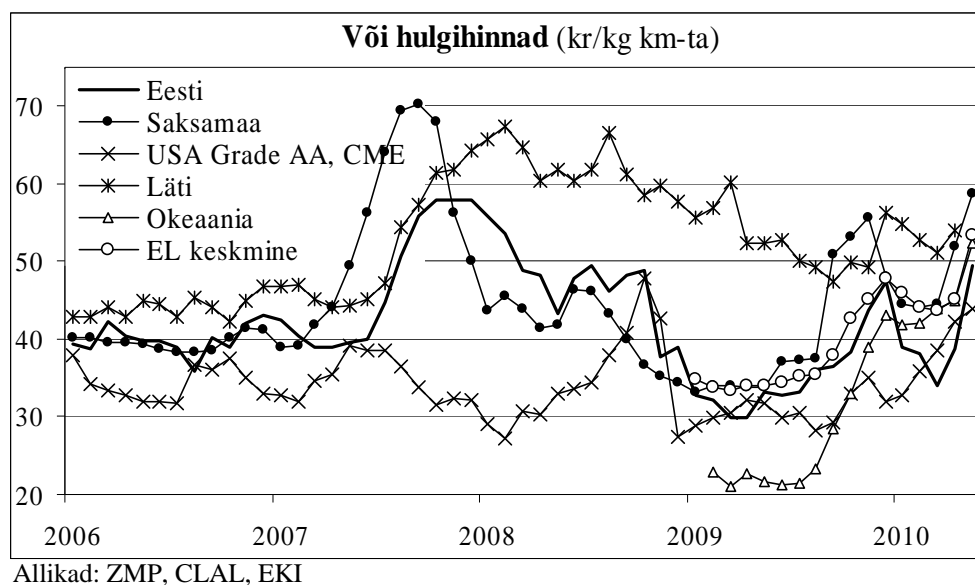

Täispiimapulbri hulgihindade kõrgtase oli samuti 2009. aastal novembris-detsembris: Lääne- ja Ida-Euroopa keskmisena 41.40 kr/kg, EL-i keskmisena 39.74 kr/kg, Saksamaal 40.06 kr/kg ja Okeaanias 37.61 kr/kg. 2010. aasta alguses toimus ka täispiimapulbri hulgihindades korrektsioon allapoole ja I kvartali keskmised hinnad olid veidi madalamad eelneva kvartali hindadest: EL-i keskmine hind oli 2,3%, Lääne- ja Ida-Euroopa keskmine 3%, Saksamaal 3,8% madalam kui keskmised hinnad vastavates piirkondades 2009. aasta IV kvartalis. Okeaanias jäi täispiimapulbri hulgihinna langus kõige lühiajalisemaks, hind hakkas uuesti tõusma juba 2010. aasta veebruaris ja 2010. aasta I kvartali keskmine hind oli 1,5% kõrgem eelmise kvartali keskmisest. Edasi hinnatõus jätkus ja 2010. aasta maikuu olid need juba I kvartali keskmistest kõrgemad (joonis 10, tabel 4).

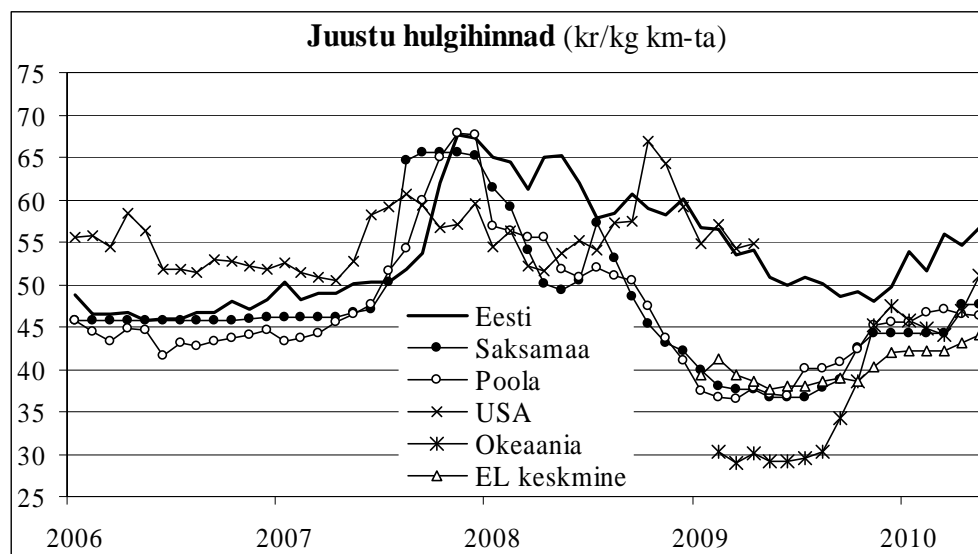

Või hulgihindad olid madalaimal tasemel 2009. aasta alguses, erinevused erinevate maade vahel olid suuremad kui lõssi- ja piimapulbri hindadel. Okeaanias oli või hind madalaim 2009. aasta märtsis (21.10 kr/kg). EL-is oli keskmine või hind sellest 58% kõrgem (33.33 kr/kg), USA-s 30% kõrgem (27.38 kr/kg). 2009. aasta kõrgeim hinnatase saavutati novembris-detsembris, mil piirkondadest madalaim hind oli USA-s (35.14 kr/kg), Okeaanias tõusis hind selleks ajaks 43.06 kr/kg-ni, EL-is 47.88 kr/kg-ni. Üksikutes EL-i riikides ulatus hinnatase veelgi kõrgemale: Prantsusmaal 48.82 kr/kg-ni, Saksamaal 55.55 kr/kg-ni, Poolas 52.65 kr/kg-ni, Lätis 56.16 kr/kg-ni. 2010. aasta I kvartalis või hulgihindad maailmas alanesid, I kvartali keskmine hind oli EL-is 2009. aasta IV kvartali keskmisest 1,3% madalam, sh Prantsusmaal 5%, Poolas 14,5%, Saksamaal 15% madalam kui eelmises kvartalis. Uuesti hakkasid hinnad tõusma 2010. aasta märtsis, kusjuures Okeaanias ja USA-s oli tõus kiirem ning I kvartali keskmised hinnad olid juba eelmisest kvartalist vastavalt 11% ja 7,2% kõrgemad. EL-i keskmine või hind pöördus tõusule alles aprillis. 2010. aasta maikuu olid või hulgihindad kõigis nimetatud regioonides I kvartali keskmistest kõrgemad (joonis 11, tabel 4).

Joonis 11

Juustu hulgihindade langus peatus 2009. aasta I kvartalis, püsis II kvartalis suhteliselt stabiilsena ning hakkas uuesti tõusma III kvartalis – Euroopa Liidus keskmisena, ka Saksamaal ja Poolas III kvartali alguses, Okeaanias III kvartali lõpus. Seejuures oli Okeania hinnatase II kvartalis ligi viiendiku võrra madalam kui Euroopas (joonis 12). III kvartalis alanud hinnatõus kestis Euroopas 2009. aasta lõpuni. Okeaanias oli aga hinnatõus kiirem – 2009. aasta IV kvartali keskmine hind oli võrreldes III kvartali keskmisega Okeaanias 40% kõrgem, Saksamaal 15,8% ja Poolas 10% kõrgem. Selle tulemusena jõudsid juustu hulgihindad Euroopas ja Okeaanias 2010. aasta alguseks peaaegu ühele tasemele. 2010. aasta I kvartalis püsisid juustu hulgihindad stabiilsena ja hinnatõus kiirenes veidi aprillist. Hinnakorrektsioon toimus 2010. aasta I kvartalis vaid Okeaanias ja uus hinnatõus algas aprillis. I kvartali keskmised juustu hulgihindad olid kõrgemad kui 2009. aasta IV kvartali keskmised: EL-is 4,4%, Poolas 4,6%, Saksamaal 1,2% ja Okeaanias 2,7% kõrgemad kui eelmises kvartalis. Hinnatõus on jätkunud ka 2010. aasta II kvartalis, vaid Poolas on hinnad kergelt langenud (joonis 12, tabel 4).

Eestis on piimatööstusettevõtete piimatoodete **tööstusest väljamüügi- ja ekspordihinnad** otseselt maailmaturuhindadest sõltuvad. Enamuse piimatoodete hindade madalaimad tasemed jäid 2009. aasta II ja III kvartalis (pulbrite, plokkvõi ja väikepaki või), mõnedel toodetel (juustul, joogi-piimadel ja kodujuustul) III ja IV kvartalis. 2009. aasta lõpuni järgnes hinnatõus. 2010. aasta I kvartalis toimus mõningane hinnakorrektsioon allapoole ja hinnatõus jätkus I kvartali lõpus või II kvartali alguses, olenevalt tootest.

Lõssipulbri tööstusest väljamüügihinna langus kestis Eestis 2009. aasta aprillikuuni (21.01 kr/kg) ja on edasi enam-vähem pidevalt tõusnud kuni 2010. aasta jaanuarini (35.22 kr/kg). Jaanuari hinnatase oli Eestis kümnendiku võrra kõrgem kui EL-i keskmine hind ning hinnatase Ookeaania, viiendiku võrra kõrgem USA hinnast. 2010. aasta I kvartalis liikus lõssipulbri hind nii maailmaturul kui Eestis langustrendil. Siiski oli I kvartali keskmine hind Eestis 13,3% kõrgem 2009. aasta IV kvartali keskmisest hinnast. Kui teistes regioonides pöördus lõssipulbri hind tõusule juba märtsis või aprillis, siis Eestis tõusis hind uuesti alles mais. Edasi peaks hinnatõus jätkuma, kuna ekspordnõudlus lõssipulbrile on jätkuvalt olemas. 2010. aasta I kvartalis oli lõssipulbri Eestist ekspordikogus 15,4% suurem kui 2009. aasta IV kvartalis, esimeste kvartalite võrdluses oli kasv 62,2%.

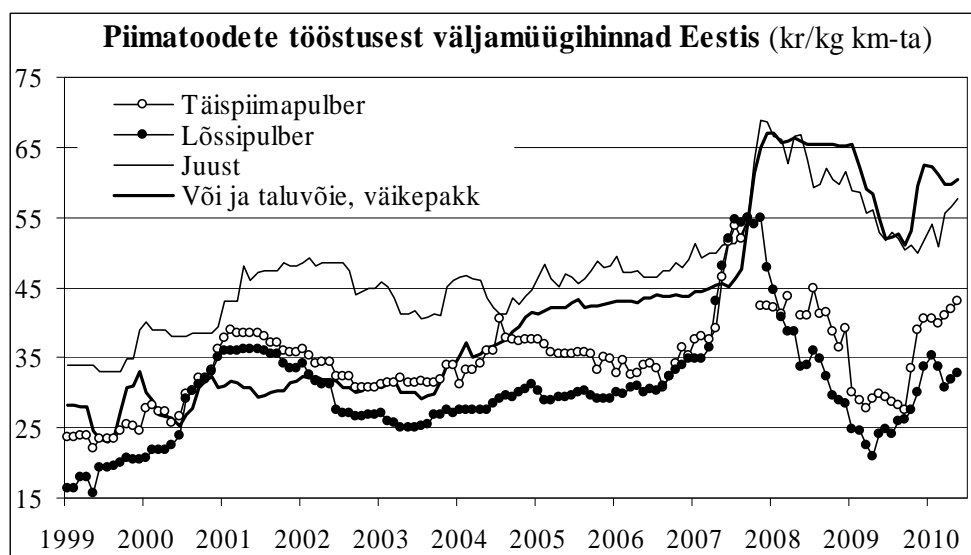
Täispiimapulbri hind on Eestis tõusnud alates 2009. aasta septembrist peaaegu pidevalt. 2010. aasta I kvartali keskmine hind (40.45 kr/kg) oli 4,4% kõrgem 2009. aasta IV kvartali keskmisest (38.76 kr/kg) ning 2010. aasta maikuuks oli hind tõusnud 42.65 kr/kg-ni. Kui 2009. aasta II poolel oli Eesti hind madalam EL-i keskmisest, siis 2010. aasta I kvartalis oli Eestis täispiimapulbri tööstusest väljamüügihind kõrgem nii EL-i keskmisest kui Ookeaania hinnast.

Edam-tüüpi juustu tööstusest väljamüügihind ei langenud Eestis samal määral kui mujal maailmas. Kuna juustu ekspordihind Eestis langes 2009. aastal võrreldes eelmise aastaga enam kui tööstusest väljamüügihind (aastakeskmiste arvestuses vastavalt -26% ja -15,4% võrreldes eelmise aastaga), siis järelikult aitas Eesti juustutootjatel hinnataset hoida just siseturult saadud kõrgem hind. Juustu tööstusest väljamüügihinna langustrend jätkus Eestis 2009. aasta novembrini.

Alates detsembrist on juustu tööstusest väljamüügihind üles-alla kõikudes liikunud tõusutrendil. 2010. aasta I kvartalis oli keskmine hind (54.02 kr/kg) 10,3% kõrgem 2009. aasta IV kvartali keskmisest (48.96 kr/kg). Hinnatõus on jätkunud ka II kvartalis, 2010. aasta maikuus oli see tõusnud 4,8% kõrgemale I kvartali keskmisest. Ekspordihinna langus on peaaegu peatunud - 2010. aasta I kvartalis müüdi juustu Eestist välja 2,1% odavamalt kui 2009. aasta I kvartalis, aasta tagasi oli hinnalangus võrreldes 2008. aasta I kvartaliga 30,6%. Juustu ekspordikogus oli käesoleva aasta I kvartalis 33,4% suurem kui aasta tagasi.

25-kiloses pakendis *monoliitvõi* tööstusest väljamüügihind tõusis Eestis 2009. aastal alates maikuust kuni detsembrini, olles veidi madalam EL-i keskmisest hinnast, kuid kõrgem USA ja Okeania hindadest. 2010. aasta jaanuaris alanes või hind Eestis järsult ja I kvartali keskmine hind oli 12,6% madalam 2009. aasta IV kvartali keskmisest. Ekspordihind tõusis 2009. ja 2010. aasta esimeste kvartalite võrdluses ligi kolmandiku võrra. Või ekspordikogus vähenes esimeste kvartalite võrdluses aastaga kolmandiku võrra, kuid suurenes 2010. aasta I kvartalis võrreldes 2009. aasta IV kvartaliga 8,8%. Või tööstusest väljamüügihind tõusis Eestis uuesti 2010. aasta aprillis ja mais, kusjuures mais oli see 33,6% kõrgem I kvartali keskmisest.

Joonis 13

Allikas: EKI

Väikepakendis või hind oli Eestis 2009. aastal madalaim septembris (51.66 kr/kg), see tõusis kuni detsembrini (63.27 kr/kg). 2010. aasta I kvartalis toimus hinnakorrektsioon allapoole, kuid I kvartali keskmine hind oli siiski 7,5% kõrgem 2009. aasta IV kvartali keskmisest hinnast. Uuesti pöördus või hind tõusutrendile 2010. aasta aprillist ja maikuu hind (60.63 kr/kg) oli 1,7% kõrgem I kvartali keskmisest.

Teistest siseturule müüdavatest toodetest liikusid *joogipiimade* tööstusest väljamüügihinnad 2009. aastal langustrendil, jõudes madalaima tasemeni IV kvartalis. 2,5%-lise kilepakendis ja purepakendis piima väljamüügihinnad olid madalaimad oktoobris, kuid edasi jätkus tõusutrend nii 2010. aasta I kui II kvartalis. 3,5%-lise kilepakendis piima hind oli madalaim oktoobris, jätkas tõusutrendil jaanuarini, langes veebruaris ja märtsis ning jätkas uuesti tõusutrendil aprillist. Seetõttu oli 2010. aasta

I kvartalis keskmine hind 2,2% madalam 2009. aasta IV kvartali keskmisest, kuid maikuuks oli hinnatõus võrreldes I kvartali keskmisega juba 16,3%. 3,5%-lise purepakendis piima tööstusest väljamüügihind langes 2009. aastal kuni detsembrikuuni ja jätkas edasi 2010. aasta I ja II kvartalis tõusutrendil.

4%-lise rasvasusega *kodujuustu* tööstusest väljamüügihinna muutused on Eestis olnud väiksemad, hind kõikus 2009. aastal üles-alla. 2009. aasta IV ja 2010. aasta I kvartalis liikus kodujuustu hind valdavalt langustrendil, tõustes vaid jaanuaris võrreldes detsembriga 2,6%. 2010. aasta I kvartali keskmine hind oli seetõttu peaaegu võrdne 2009. aasta IV kvartali keskmisega. Uuesti hakkas kodujuustu hind tõusma 2010. aasta II kvartalil ja oli maikuus 1,1% kõrgem I kvartali keskmisest (tabel 5).

Tabel 5

Piimatoodete tööstuse väljamüügi- ja ekspordihindade muutus Eestis 2007-2010.aastail
(tööstusest väljamüügi /ekspordihind; I kvartali ja aasta keskmised, kr/kg, piimal kr/l)

	2007	2008	2009	I kv 2008	I kv 2009	I kv 2010	mai 2010
Piimapulber	41.32/ 43.79	41.29/ 39.42	33.76/ 34.93	42.49/ 47.99	29.02/ 35.36	40.45/ 42.58	42.65/ ...
Lõssipulber	47.80/ 46.25	34.17/ 31.57	26.03/ 26.45	41.42/ 41.56	24.33/ 23.02	32.82/ 32.61	35.46/ ...
Juust Edam	54.87/ 55.35	61.06/ 63.15	51.65/ 46.69	63.37/ 71.58	55.50/ 49.65	54.02/ 48.63	56.63/ ...
Või, 80-85%, 25 kg	45.51/ 39.30	46.22/ 44.14	34.15/ 33.33	52.16/ 49.13	30.93/ 29.35	37.15/ 38.72	49.62/ ...
Või, üle 80%, v.pakk	50.39	65.88	54.28	65.50	60.83	59.60	60.63
Piim 2,5%, kile	5.74	7.40	4.64	7.78	5.96	4.90	5.33
Piim 2,5%, pure	6.84	8.65	6.94	8.75	8.12	6.63	7.06
Piim 3,5%, kile	6.67	8.25	6.44	8.52	7.85	5.64	6.56
Piim 3,5%, pure	7.31	9.04	8.35	9.14	8.85	8.26	8.71
Kodujuust, 4% lisandita	30.52	35.34	34.23	35.62	35.08	34.09	34.47

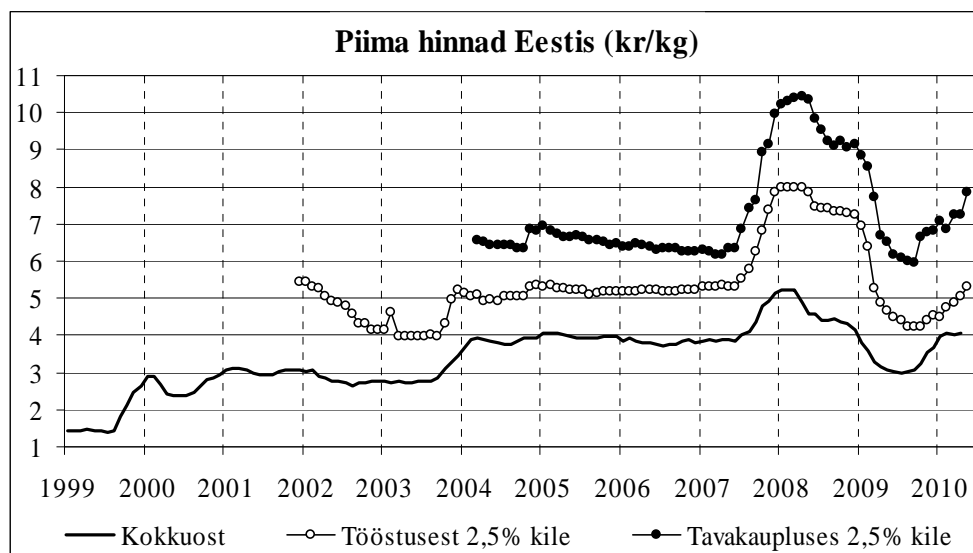
Allikad: EKI, PM Kaubanduspoliitika büroo

Piimatoodete **jaehindade** langus, mis algas Eestis 2008. aasta II kvartalis, kestis 2009. aasta III kvartalini. 2009. aasta augustist hakkas piima kokkuostuhind tõusma. III kvartali lõpus ja IV kvartalis pöördusid ka piimatoodete jaehinnad uuesti tõusule ning olid IV kvartali keskmisena 0,7%...12,1% kõrgemad III kvartalis. 2010. aasta I kvartalis tegid enamuse piimatoodete jaehinnad läbi kerge hinnakorrektsiooni allapoole, kuid jätkasid siis uuesti tõusutrendil. I kvartali keskmised hinnad olid 0,7...9,0% kõrgemad kui 2009. aasta IV kvartali keskmised. I kvartali keskmised olid vaatlusalustel piimatoodetel eelmise kvartaliga võrreldes madalamad vaid kodujuustul (-1,3%), purepakendis piimadel ja keefiril (2,5%-lisel piimal -0,5%, 3,5%-lisel piimal -5,0%, keefiril -0,4%) ning väikepakendis maasikajogurtil (-1,8%). 2010. aasta II kvartalis piimatoodete jaehinna tõus

jätkus ja maikuus olid vaadeldud toodete hinnad I kvartali keskmistest 1...11,5% kõrgemad. Enim oli tõusnud 2,5%-lise kilepakendis piima hind (+11,5%), kõige vähem või hind (+1%).

Kuna piima kokkuostuhinnad on jätkuvalt tõusmas ning ekspordinõudlus piimatoodetele suureneb, siis on oodata ka piimatoodete jaehindade edasist tõusu. Samas pidurdab hindade liiga kiiret tõusmist Eestis püsiv tööpuuduse kõrge tase, mis piirab tarbijate nõudlust ja seega suurendab konkurentsi nii toojate kui jaekaubandusettevõtete hulgas.

Joonis 14

Allikas: EKI

Tabel 6

Piimatoodete jaehindade muutus Eestis 2007-2010. aastail
(I kvartali ja aasta keskmised, kr/kg, piimal kr/l)

	2007	2008	2009	I kv 2008	I kv 2009	I kv 2010	mai 2010
Juust	100.69	126.18	104.06	127.78	116.49	97.21	99.11
Või, väikepakk (~200g)	80.69	100.15	90.14	101.25	96.82	96.14	97.08
Hapukoor	22.56	27.90	23.35	28.09	26.28	22.39	24.07
Kohvikoor	22.61	27.01	21.83	27.82	25.00	22.17	23.71
Kodujuust	47.75	56.80	57.92	56.06	56.66	58.15	59.26
Piim 2,5%, kile	7.35	9.76	6.97	10.31	8.37	7.06	7.87
Piim 2,5%, pure	9.86	12.42	10.73	12.53	12.07	9.90	10.07
Piim 3,5%, pure*	10.58	12.90	12.39	12.90	12.90	11.90	13.10
Keefir, kile	9.04	10.66	8.97	11.01	9.64	9.04	9.35
Keefir, pure	11.06	13.25	12.34	13.22	13.09	11.95	12.56
Virsikujogurt (1 l)*	18.94	19.69	19.43	20.40	19.90	21.07	21.77
Maasikajogurt (150g)*	33.53	35.80	36.33	35.53	36.47	36.20	36.67
Maitsestatamata jogurt (0,5l)*	21.02	23.34	23.60	23.26	23.54	23.66	23.66

* jaehind Tallinna supermarketite keskmisena (kg või liitri hind); 2010.a mai asemel juuni

Allikas: EKI

Euroopa pealinnade **supermarketite** hinnavõrdluse alusel oli 2010. aasta märtsis Tallinnas teiste pealinnadega võrreldes kõige odavam kohvikoor. Odavamate hulgas oli veel Tallinna virsiku jogurti, maitsestatamata jogurti ja juustu hindade poolest. Või ja joogipiima hindade poolest oli Tallinn teiste pealinnade hulgas keskmisel tasemel, kuid valgehallitusjuust oli Tallinnast kallim veel ainult Helsingis.

Tabel 7

Piimatoodete jaehinnad Euroopa pealinnade supermarketites 1.-7.03. 2010.a (kroonides)

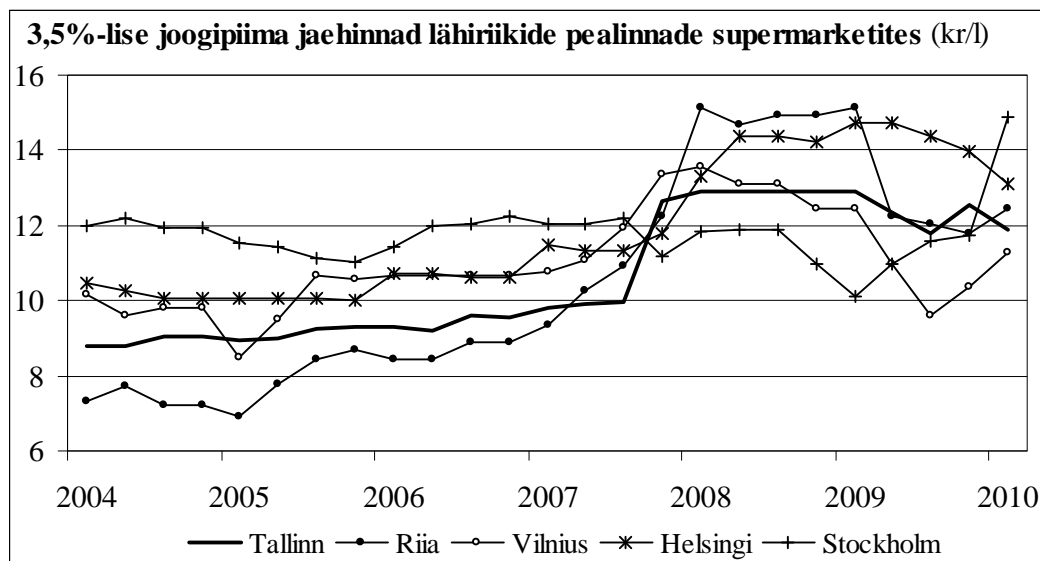
Toode	Piim, 3,5%	Või, 80-82,5%	Juust, Edam, Gouda	Kohvikoor, 10%	Virsiku-jogurt	Maitsestatamata jogurt	Zott Danone jms jogurt	Valgehallitusjuust Brie President
Kogus	1 liiter	200g	1 kg	0,2 liitrit	1 kg	0,5 kg	125g	1 kg
Tallinn	11.90	19.21	90.10	4.56	21.07	11.83	6.58	213.67
Riia	12.47	18.92	96.62	9.57	21.60	15.08	-	182.78
Vilnius	11.28	17.72	88.97	13.23	17.90	12.51	-	158.56
Varssavi	9.55	13.89	76.64	5.67	-	13.96	3.22	125.79
Praha	9.55	12.82	97.62	10.36	33.99	10.76	7.68	158.06
Bratislava	13.12	23.32	76.85	13.70	30.89	12.41	5.30	168.74
Budapest	12.42	23.26	92.05	-	30.55	15.41	-	170.32
Helsinki	13.09	26.52	129.78	10.64	29.05	15.62	9.78	229.22
Stockholm	14.86	23.47	93.72	11.73	23.31	21.12	5.48	150.21
Berliin	12.32	16.46	107.00	7.15	31.14	7.15	5.87	-
Amsterdam	14.76	12.15	129.24	6.26	23.10	8.81	-	162.26

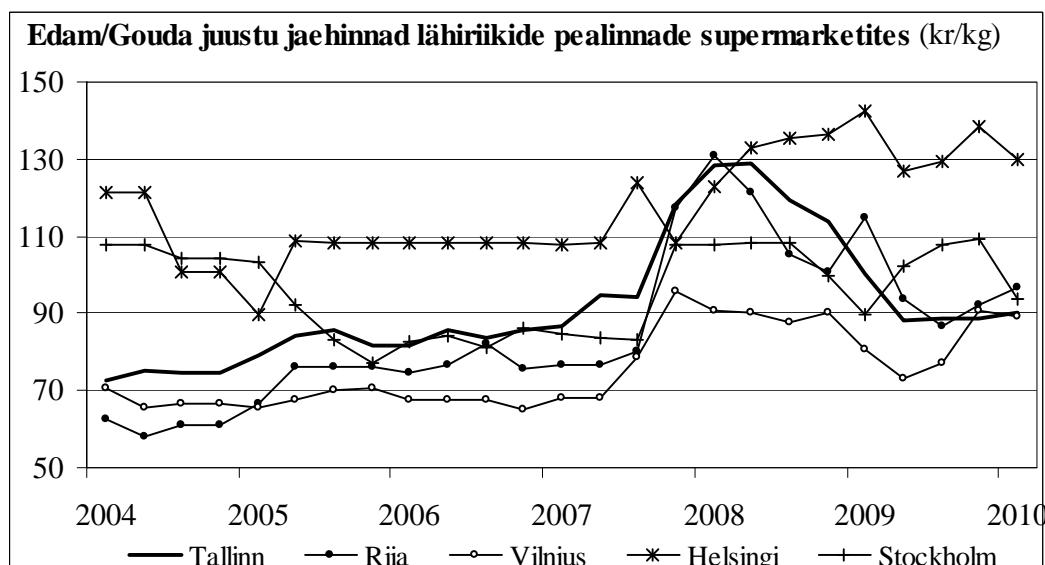
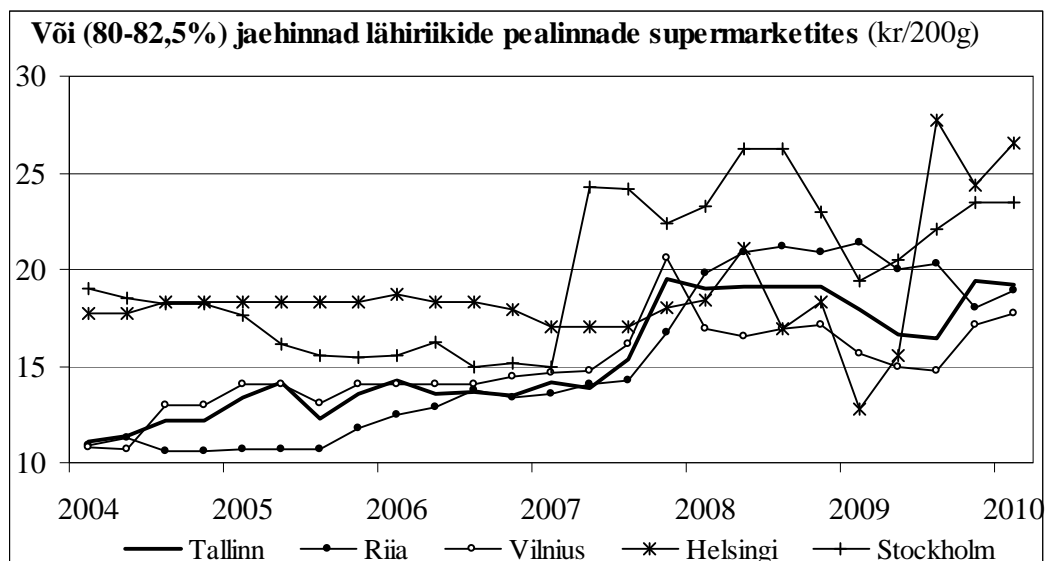
***Bratislava:** kohvikoor klaaspudelis; **Budapest:** piim 2,8%; **Helsinki:** või ümberarvutus 500g pakendilt; kohvikoor 19%; **Berliin:** kohvikoor UHT; **Stockholm:** kohvikoor 12%;

Ümberarvutused erinevatelt pakendi suurustelt (kasutatud on lähima suurusega pakendi hindasid)

Allikas: EKI

Joonis 15

Allikas: EKI

Toorpiima **kokkuostuhindade** languse ajaline kestus oli Euroopa Liidus riigiti erinev, kuid valdavalt langes hinnalanguse lõpp 2009. aasta II ja III kvartalisse. Järgnes hinnatõus, mis enamuses riikidest kestis 2009. aasta lõpuni. 2010. aasta I kvartal on toimunud paljudes riikides mõningane sesoonne hinnakorrektsioon. EL-25 riikides keskmiselt oli 2010. aasta I kvartali keskmine piima kokkuostuhind 2,5% kõrgem 2009. aasta I kvartali keskmisest hinnast. Euroopa riikidest oli 2010. aasta I kvartali keskmine kokkuostuhind kõige kõrgem Küprosel, Kreekas ja Soomes. Eestis on piima kokkuostuhind alates 2009. aasta augustist peaaegu pidevalt tõusnud, kuid oli 2010. aasta I kvartali keskmisena EL-i riikide pingereas tagantpoolt neljas, olles kõrgem vaid Läti, Leedu ja Ungari hindadest. Aprillis jätkus paljudes EL-i riikides hinnalangus. EL-25 kesk-

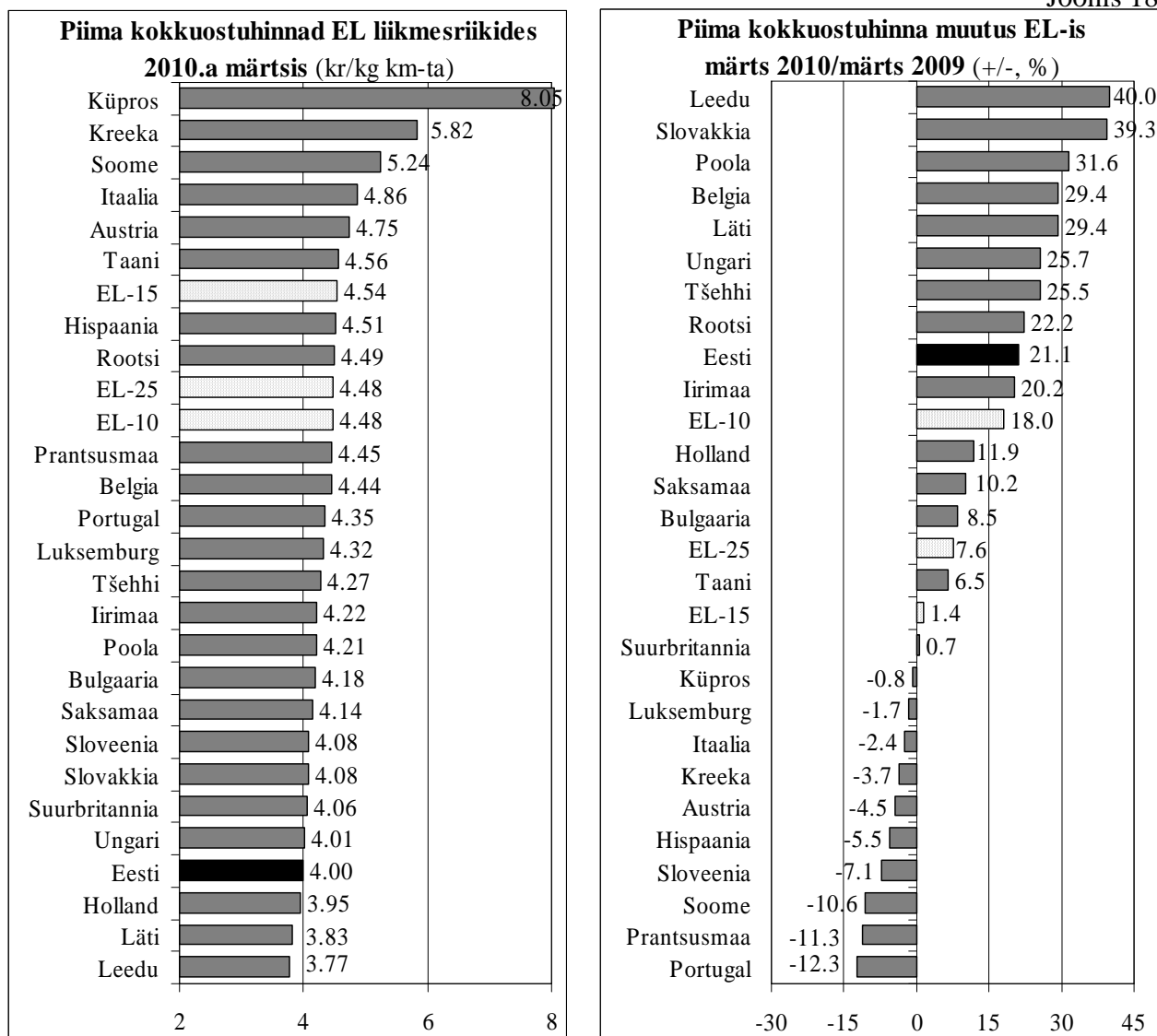
mine hind oli 2010. aasta aprillis 1,1% madalam I kvartali keskmisest hinnast. Eestis oli aprillis kokkuostuhind 1,5% kõrgem kui I kvartali keskmine hind. Sellega jagas Eesti riikide pingereas koos Slovakkia tagantpoolt viendat kohta (tabel 8).

Tabel 8

Piima keskmised kokkuostuhinnad Euroopa Liidu riikides, USA-s ja Uus-Meremaal
(riigi keskmiste näitajatega piim, kr/kg km-ta)

	2007	2008	2009	I kv 2008	I kv 2009	I kv 2010	apr 2010
Belgia	5.31	5.01	3.70	5.91	3.66	4.39	4.48
Bulgaaria	3.92	4.94	3.97	5.12	4.26	4.17	4.06
Tšehhi	4.61	5.15	3.54	5.91	3.44	4.15	4.35
Taani	4.95	5.82	4.31	6.16	4.56	4.62	4.52
Saksamaa	5.10	5.24	3.71	5.78	3.92	4.11	4.17
Eesti	4.20	4.64	3.29	5.23	3.56	4.01	4.07
Kreeka	6.05	6.76	5.90	7.09	6.21	5.83	5.81
Hispaania	5.11	5.94	4.57	6.66	5.01	4.59	4.47
Prantsusmaa	4.92	5.68	4.52	6.24	4.78	4.66	4.37
Iirimaa	5.47	5.56	3.87	6.33	3.97	4.24	4.35
Itaalia	5.37	5.99	4.78	5.92	5.13	4.86	4.86
Küpros	6.49	7.74	7.99	7.68	8.09	8.05	7.92
Läti	4.13	4.32	2.92	5.23	3.30	3.82	3.81
Leedu	3.81	3.98	2.85	4.93	2.87	3.81	3.68
Luksemburg	5.64	5.89	4.20	6.45	4.66	4.37	4.38
Ungari	4.47	5.03	3.36	5.59	3.40	3.93	4.01
Malta
Holland	5.14	5.62	4.19	5.95	4.10	4.33	4.15
Austria	5.71	5.99	4.54	6.57	5.11	4.79	4.65
Poola	4.62	4.74	3.47	5.28	3.29	4.15	4.21
Portugal	4.96	5.68	4.54	6.13	5.04	4.41	4.29
Rumeenia
Sloveenia	4.39	5.16	4.05	5.23	4.58	4.05	4.12
Slovakkia	4.57	5.05	3.28	5.53	3.36	4.07	4.07
Soome	5.88	7.15	6.24	6.42	6.84	5.57	5.21
Rootsi	4.82	5.63	4.09	5.92	3.98	4.47	4.49
Suurbritannia	4.62	4.93	4.03	5.08	4.15	4.14	4.09
EL-15	5.27	5.79	4.48	6.18	4.74	4.63	4.55
EL-10	4.59	5.09	3.86	5.63	3.99	4.45	4.48
EL-25	4.97	5.51	4.20	5.94	4.41	4.52	4.47
USA	5.02	4.60	3.17	4.64	3.05	3.88	3.76
Uus-Meremaa	3.52	3.94	2.86	4.41	2.49	3.80	4.11

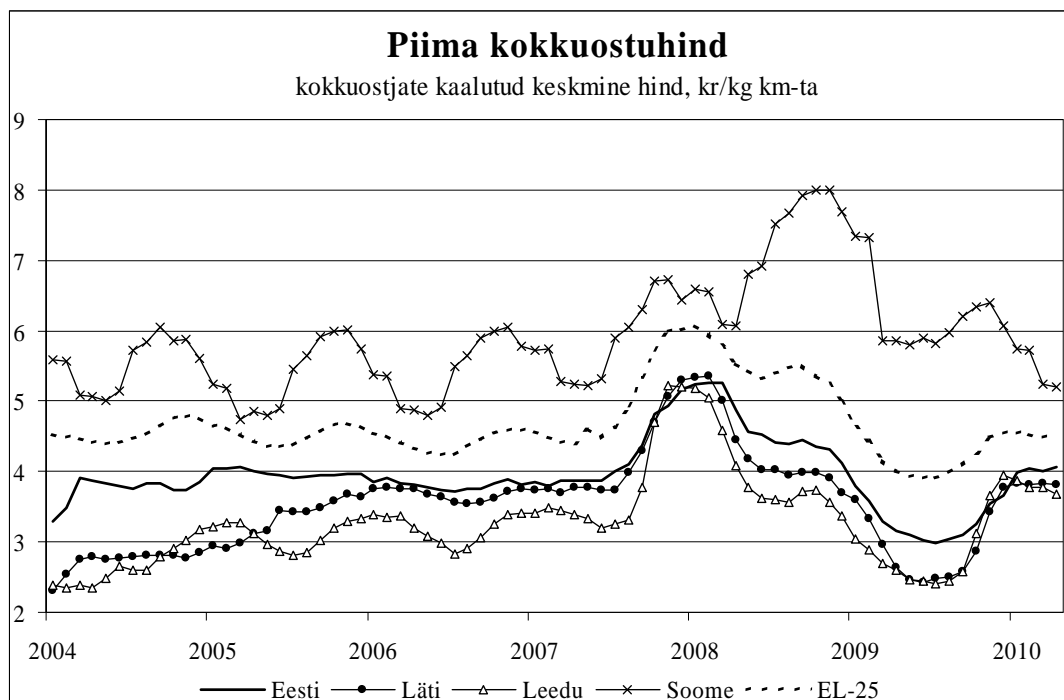
Allikad: Euroopa Komisjon, SA

Allikas: Euroopa Komisjon

USA-s oli 2010. aasta I kvartalis keskmine piima kokkuostuhind 14% madalam ja Uus-Meremaal 16% madalam EL-25 riikide keskmisest.

I kvartalite keskmiste arvestuses alanes piima kokkuostuhind EL-i suuremates piimatööstusettevõtetes (suurtööstuste keskmisena) 2010. aastal võrreldes eelmise aastaga 1,4% (4.43 kr/kg-lt 4.37 kr/kg-le). Aastatagusest madalam oli piima keskmine kokkuostuhind Soome, Prantsusmaa ja Suurbritannia piimatööstustes. Enamuses vaatlusalustest ettevõtetest jätkus hinnalangus ka 2010. aasta aprillis, mil suurtööstuste keskmine hind oli 4.33 kr/kg ehk 4 seni vähem kui I kvartali keskmine hind. Belgia, Saksamaa ja Iirimaa tööstustes on aga hinnatõus jätkunud ka 2010. aasta II kvartalis.

Allikad: SA, Euroopa Komisjon

Tabel 9

Piima* keskmised kokkuostuhinnad Euroopa Liidu mõningates suurtes meiereides
(kr/kg km-ta)

	2007	2008	2009	I kv 2008	I kv 2009	I kv 2010	apr 2010
Belgomilk, Belgia	5.45	5.09	3.85	6.05	3.69	4.59	4.71
Humana Milch Union, Saksamaa	5.22	5.45	3.89	5.96	4.13	4.20	4.35
Nordmilch Saksamaa	5.08	4.94	3.67	5.54	3.63	4.20	4.35
Arla Foods Taani	4.74	5.60	3.99	5.95	4.17	4.25	4.24
Hämeenlinnan O., Soome	5.28	6.51	6.00	5.75	6.33	5.29	4.83
Bongrain CLE, Prantsusmaa	4.81	5.55	4.63	6.29	5.51	4.81	4.61
Danone Prantsusmaa	5.01	5.79	4.69	6.37	5.37	4.80	4.60
Lactalis Prantsusmaa	4.79	5.53	4.59	6.24	5.46	4.90	4.45
Sodiaal, Prantsusmaa	4.69	5.47	4.60	5.80	4.84	4.80	4.59
First Milk, Suurbritannia	4.28	4.87	3.80	5.02	4.06	3.65	3.44
Glanbia, Iirimaa	5.51	5.55	3.65	6.68	4.13	4.01	4.37
Kerry Agribusiness, Iirimaa	5.10	5.23	3.62	6.07	3.79	3.94	4.36
Royal Friesland Campina, Holland	4.98	5.31	3.97	5.56	3.89	4.11	3.94
Dairy Crest, Suurbritannia	4.29	5.14	4.37	5.21	4.60	4.25	3.92
Suurtööstuste keskmine EL-is	4.96	5.43	4.16	5.89	4.43	4.37	4.33

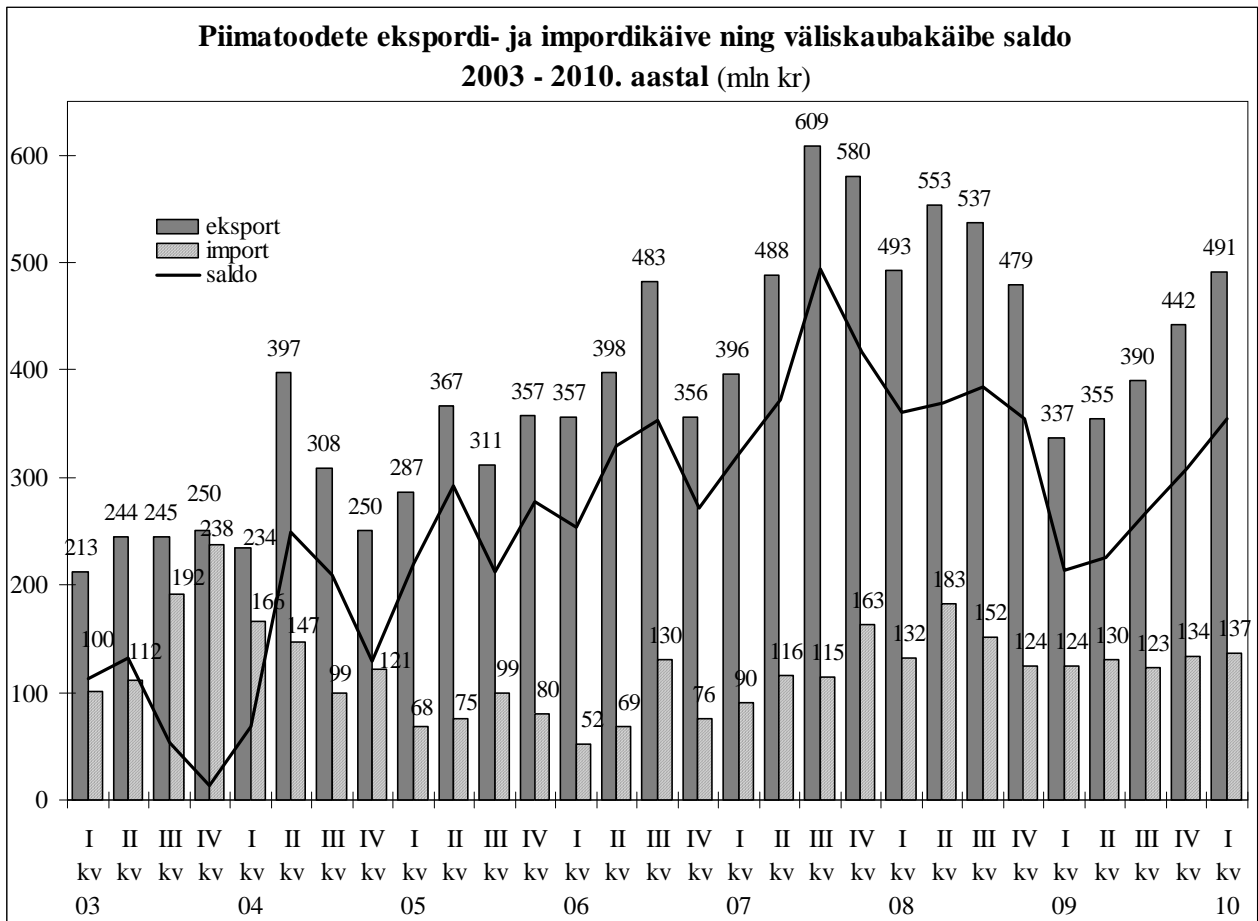
* baasiline piim 4,2% rasva, 3,35% valku, SCC 24,999, TBC 24,999

Allikas: LTO

Väliskaubandus

2010. aasta I kvartalis suurenes Eestis nii piimatoodete ekspordi- kui ka impordikäive (joonis 20). Kaubavahetuse positiivne saldo suurenes 66,5% ehk 141,3 mln krooni võrra (212,4 mln kroonilt 353,7 mln kroonile) kuna piimatoodete ekspordikäive suurenes oluliselt enam kui impordikäive. Piimatoodete ekspordikäive oli I kvartalis 45,7% (+153,9 mln kr) ja impordikäive 10,1% (+10,1 mln kr) suurem aastatagusest. Ekspordikäive oli impordikäibest 3,6 korda suurem (2009.a I kv ületas eksport importi 2,7 korda).

Joonis 20

Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

Põllumajandussaaduste väliskaubanduses moodustas piimatoodete eksport 2010. aasta I kvartalis 19,7% (2009.a I kv 14,9%) põllumajandussaaduste koguekspordist ja import 4,1% (2009.a I kv 3,7%) koguimportist.

Piimatooted **eksporditi** 2010. aasta I kvartalis Eestist 490,6 mln krooni väärtuses, mis oli 2009. aasta sama perioodi käibest 45,7% ehk 153,9 mln krooni võrra suurem (tabel 10). Ekspordikäibest 53,5% moodustas eksport EL-i liikmesriikidesse ja 46,5% piimatoodete ekspordist läks väljapoole Euroopa Liitu (2009. aasta I kvartalis vastavalt 82% ja 18%). Sealjuures eksporditi piimatooted EL-i teistesse liikmesriikidesse 4,9% vähem ja kolmandatesse riikidesse 3,8 korda rohkem kui aasta tagasi. Ekspordikäive suurenes nii ekspordihindade tõusu kui osa toodete eks-

pordikoguste suurenemise tagajärjel. Ekspordihinnad alanesid aastaga hapendatud piimatoodetel (-15%) ja juustul-kohupiimal (-7,5%). Ülejäänud piimatoodete ekspordihinnad tõusid eelmise aasta I kvartaliga võrreldes olenevalt tootest 6...48%.

Tabel 10

Piimatoodete eksport Eestist I kvartalis aastail 2009 – 2010

	I kvartal 2009			I kvartal 2010			Ekspordikoguse muutus 2010/09 +/-, %
	Kogus tonni	Summa, tuh kr	Hind kr/kg	Kogus tonni	Summa, tuh kr	Hind kr/kg	
Piim, koor, lõss	3110	11939	3.84	16281	108036	6.64	5,2 korda
sh piim 1...6%	1016	4150	4.08	14556	63022	4.33	14,3 korda
koor üle 6%	259	4852	18.75	1706	44881	27.73	6,6 korda
Kondenseeritud piim, pulber	2730	80033	29.31	2453	81056	33.04	-10,1
sh lõssipulber	1144	26337	23.02	1855	60495	32.61	+62,2
täispiimapulber	1430	50568	35.36	383	16299	42.58	-3,7 korda
Hapendatud piimatooted	1556	24897	16.00	3032	41270	13.61	+94,9
sh jogurt	905	14933	16.50	2026	28538	14.09	2,2 korda
Vadakutooted	1660	11383	6.86	1420	11834	8.34	-14,5
sh vadakupulber	1638	11153	6.81	1129	10478	9.28	-31,1
Või ja piimarasvad	1191	34985	29.36	781	30242	38.73	-34,4
sh või	1177	34551	29.35	778	30134	38.72	-33,9
Juust, kohupiim	3330	154712	46.46	4695	201697	42.96	+41,0
sh naturaalne juust	2234	110900	49.65	2980	144926	48.63	+33,4
Jäätis	183	5687	31.01	157	5703	36.33	-14,2
Piimatooted kokku	x	323636	x	x	479838	x	x
Käive rahas, ilma kaubalise katteta		13064			10762		
Kokku piimatoodete grupp	x	336700	x	x	490600	x	+45,7*

*Ekspordikäibe muutus

Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

Piimatoodetest suurenes aastatagusega võrreldes enim rõõsa piima ja koore ekspordikogus (piimal üle 14 korra, koorel ligi 7 korda). Kuna tõusid ka ekspordihinnad (piimal +6%, koorel +48%), siis ekspordikäibed suurenesid veelgi enam kui kogused (vastavalt 15 ning 9 korda). Põhjus on selles, et madalate piima kokkuostuhindade tõttu müüsid mitmed piimatootjad piima Läti ja Leetu, kus töötajad maksid kõrgemat hinda kui Eesti ettevõtted.

Vaatamata ekspordihinna tõusule vähenes 3,7 korda täispiimapulbri eksport ning 3 korda selle ekspordikäive, kuid lõssipulbri ekspordikogus suurenes 62,2%, ekspordihind tõusis 41,6% ja ekspordikäive kasvas 2,3 korda.

Ligi 2 korda suurenes hapendatud piimatoodete, sealhulgas veelgi rohkem jogurti ekspordikogus. Ekspordihinna 15%-lise languse tõttu jäi ekspordikäibe kasv veidi väiksemaks (vastavalt 65,8% ja jogurtil 91%).

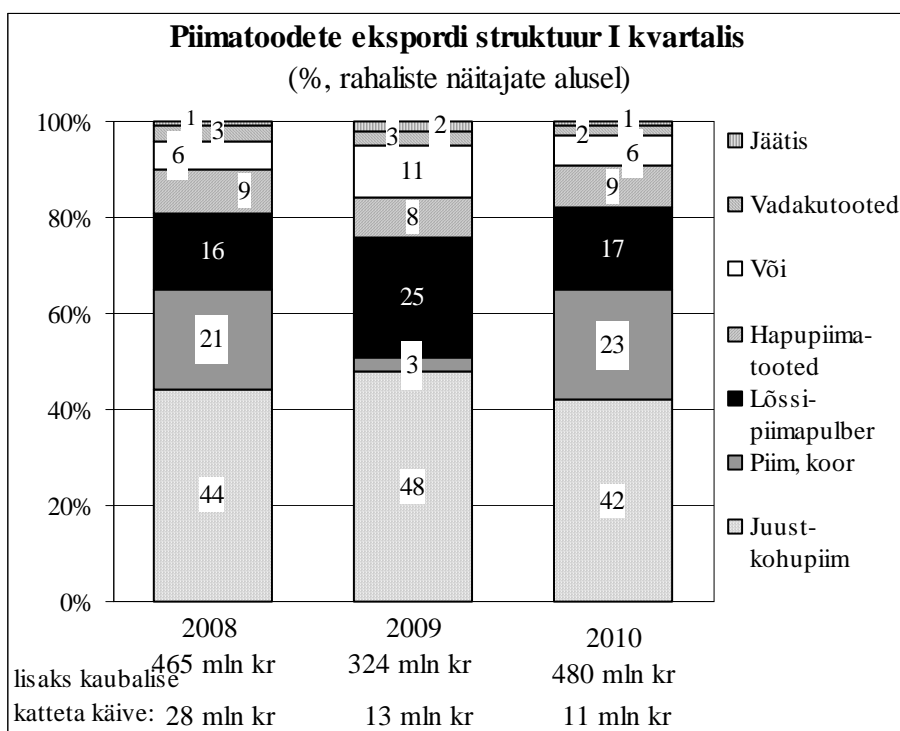
Juustu-kohupiima ekspordikogus suurenes 41%, sealhulgas naturaaluustul kolmandiku võrra. Ekspordihinnad alanesid vastavalt 7,5% ja naturaaluustul 2%, mistõttu ekspordikäive kasvas tootegrupil 30,4% ja naturaaluustul 30,7%.

Kolmandiku võrra vähenes või ja piimarasvade ekspordikogus, kuid ekspordihindade 32%-lise tõusu tõttu vähenes ekspordikäive vaid 13,6%.

Jäätisel vähenes ekspordikogus 14,2%, ekspordihind tõusis 17,2% ja ekspordikäive suurenes 0,3%.

Ka vadakupulbril kompenseeris ekspordihinna 36%-line tõus suurema osa ekspordikoguse 31%-list vähenemisest, mistõttu ekspordikäive vähenes vaid 6%.

Osatähtsuse järgi üldises ekspordikäibes olid I kvartalis piimatoodetest tähtsamad ekspordiartiklid juust-kohupiim (42% piimatoodete ekspordist rahalises väljenduses, 2009.a I kv 48%, joonis 21). Uuesti on suurenenud piima-koore osatähtsus (23%, 2009.a I kv 3%, 2008.a I kv 21%). Veidi on aga vähenenud pulbrite osatähtsus (2009.a I kv 25%-lt 17%-le) ning ka või osa (2009.a I kv 11%-lt 6%-le).

Joonis 21

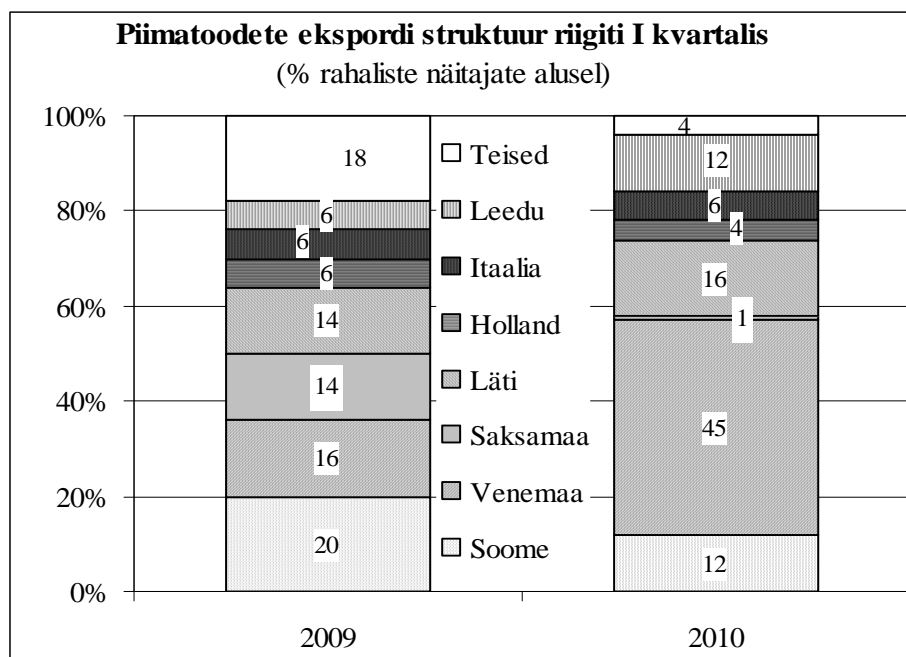
Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

Eesti piimatoodete eksporditurgude seas tõusis 2010. aasta I kvartalis võrreldes aastatagusega oluliselt kolmandate riikide osatähtsus. Kolmandatesse riikidesse müüdi 2010. aasta I kvartalis piimatooteid 228,1 mln krooni eest, mis kogu piimatoodete ekspordikäibest moodustas 46,5%

(2009.a I kv 60,7 mln kr, 18%). 97,3% müügist kolmandatesse riikidesse moodustas müük Venemaale (221,9 mln kr). Venemaa oli peamiseks sihtriigiks lõssi- ja piimapulbri ekspordimisel (82% tootegrupi ekspordikogusest). Või ja piimarasvade ekspordikogusest läks Venemaale 59%, vadakutoodetest 59%, juustust-kohupiimast 38%, rõõsast piimast-koorest 10%, hapendatud piimatoodetes 4%.

Peale Venemaa eksporditi piimatooteid kolmandatest riikidest veel Norrasse (võid ja juustu, 1,6% ekspordikäibest kolmandatesse riikidesse). Veel väiksema osatähtsusega olid Süüria, Egiptus, Costa-Rica, kuhu müüdi vadakutooteid, Liibanon (vadakutooteid ja lõssipulbrit), Küpros (juustu), Aserbaidžaan (jäätist).

Joonis 22

Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

EL-i riikidesse eksporditi 2010. aasta I kvartalis piimatooteid 262,5 mln krooni eest ja see moodustas 53,5% piimatoodete kogu ekspordikäibest (2009.a I kv 276 mln kr, 82% käibest). Osatähtsusest teine oli Venemaa järel piimatoodete ekspordi sihtriikide seas Läti, kuhu müüdi piimatooteid 77,2 mln krooni eest (15,7% piimatoodete kogu ekspordikäibest). Võrreldes aasta varasema perioodiga suurenes Läti osatähtsus 2%-punkti võrra (joonis 22). Läti läks 40% piima-koore ekspordikogusest, 38% hapendatud piimatoodete väljaveost, 13% või ja piimarasvade, 10% juustu-kohupiima, 9% piima- ja lõssipulbri ning 2% vadakutoodete väljaveost (tabel 11).

Soome eksporditi piimatooteid 59,7 mln krooni eest ja see moodustas 12,2% piimatoodete kogu ekspordikäibest (2009.a I kv ligi 20%). Soome oli peamine sihtriik hapendatud piimatoodete ekspordil (44% ekspordikogusest), samuti jäätise (26% ekspordikogusest), juustu-kohupiima (16%), või (11%) ja piima-koore (4%) väljaveos.

Võrreldes eelnenud aastaga suurenes 2010. aasta I kvartalis Leedu osatähtsus ekspordi sihtriikide seas. Leetu müüdi piimatooteid 59,7 mln krooni eest (12,2% piimatoodete kogu ekspordikäibest, aasta varem 22,5 mln kr ja 6%). Leetu läks ka 46% piima-koore ekspordikogusest, 43% jäätisest, 12% juustust-kohupiimast, 10% hapendatud piimatoodetest, 10% vadakutoodetest, 4% lõssi- ja piimapulbrist ning 3% või ekspordikogusest.

Lisaks nimetatud riikidele müüdi veel juustu kohupiima ekspordikogusest 11% Hollandisse ja 11% Itaaliasse.

Tabel 11

Põhiliste piimatoodete ekspordi struktuur riikide lõikes I kvartalis
(% vastava tootegrupi ekspordikogusest)

Piim, lõss, koor	Piima- ja lõssipulber	Hapendatud piimatooted	Või ja piimarasvad	Juust ja kohupiim
2002 – 219 t	2002 – 3325 t	2002 – 492 t	2002 – 1266 t	2002 – 827 t
2003 – 431 t	2003 – 3337 t	2003 – 567 t	2003 – 1465 t	2003 – 1450 t
2004 – 186 t	2004 – 3993 t	2004 – 433 t	2004 – 1807 t	2004 – 944 t
2005 – 786 t	2005 – 3326 t	2005 – 993 t	2005 – 1140 t	2005 – 2070 t
2006 – 9792 t	2006 – 3603 t	2006 – 1356 t	2006 – 1162 t	2006 – 2429 t
2007 – 13578 t	2007 – 3345 t	2007 – 1796 t	2007 – 1587 t	2007 – 2239 t
2008 – 17370 t	2008 – 1873 t	2008 – 2158 t	2008 – 619 t	2008 – 3124 t
2009 – 3110 t	2009 – 2730 t	2009 – 1556 t	2009 – 1191 t	2009 – 3330 t
2010 – 16281 t	2010 – 2453 t	2010 – 3032 t	2010 – 781 t	2010 – 4695 t
Leedu 46	Venemaa 82	Soome 44	Venemaa 59	Venemaa 38
Läti 40	Läti 9	Läti 38	Läti 13	Soome 16
Venemaa 10	Leedu 4	Leedu 10	Saksamaa 11	Leedu 12
Soome 4	Teised 5	Venemaa 4	Soome 11	Itaalia 11
		Rootsi 2	Leedu 3	Holland 11
		Teised 2	Norra 3	Läti 10
				Teised 2

Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

Piimatoodete **impordikäive** oli 2010. aasta I kvartalis 136,7 mln krooni, mis on 12,6 mln krooni ehk 10,1% rohkem kui aasta varasemal perioodil (124,3 mln kr). Impordikäibe kasv tulenes osade toodete impordikoguste suurenemisest ja ka osade toodete impordihindade tõusust (tabel 12).

Impordihind oli aasta varasemast kõrgem rõõsal koorel, lõssi- ja piimapulbril, vadakutoodetel ja juustul. Piima, hapupiimatoodete, või ja jäätise impordihinnad olid madalamad kui 2009. aasta I kvartalis.

Impordikogused vähenesid eelnenud aastaga võrreldes täispiimapulbril 2,5 korda, hapendatud piimatoodetel 2,1 korda, vadakutoodetel 45,7% ning juustul 10,5% (tabel 12). Enim suurenesid impordikogused rõõsal koorel (üle 3 korra), võil ja piimarasvade (2 korda), lõssipulbril 44% ja jäätisel 12,6%.

Impordikäive suurenes enim rõõsal koorel (4,4 korda) nii impordikoguse suurenemise kui impordihinna tõusu tõttu. Ka lõssipulbri impordikäive suurenes nii impordikoguse suurenemise kui impordihinna tõusu tõttu 2,5 korda. Või ja jäätise impordikäibed suurenesid vaatamata impordihinna langusele impordikoguse suurenemise tõttu. Suurima osatähtsusega piimatoodete impordikäibes olid juustu-kohupiima (29%), lõssi- ja piimapulbri (28%) ning rõõsa piima ja koore import (joonis 23).

Tabel 12

Piimatoodete import I kvartalis aastatel 2009 ja 2010

	I kvartal 2009			I kvartal 2010			Impordikoguse muutus 2010/09 +, - %
	Kogus tonni	Summa tuh kr	Hind kr/kg	Kogus tonni	Summa tuh kr	Hind kr/kg	
Piim, koor, lõss	622	8168	13.14	1503	28137	18.72	+2,4korda
sh piim 1...6%	249	2356	9.47	346	2252	6.50	+39,0
piim rasvasusega üle 6%	373	5812	15.58	1155	25869	22.41	+3,1korda
Kondenseeritud piim, pulber	1840	28936	15.72	1460	33371	22.86	-20,6
sh lõssipulber	292	5584	19.16	422	14256	33.75	+44,5
täispiimapulber	669	15394	23.02	266	10016	37.65	-2,5korda
Hapendatud piimatooted	806	19654	24.37	376	6474	17.21	-2,1korda
sh jogurt	421	10575	25.11	266	4837	18.22	-36,8
Vadakutooted	692	11722	16.94	376	7546	20.06	-45,7
sh vadakupulber	525	10466	19.94	336	6963	20.72	-36,0
Või ja piimarasvad	67	3393	50.79	135	5362	39.87	+2 korda
sh või	66	3370	51.24	86	4330	50.15	+30,3
Juust, kohupiim	656	35374	53.90	629	34496	54.85	-4,1
sh naturaalne juust	440	22499	51.15	394	21709	55.14	-10,5
Jäätis	111	3812	34.20	125	4174	33.33	+12,6
Piimatooted kokku	x	111059	x	x	119560	x	
Käive rahas, ilma kaubalise katteta		13241			17340		
Kokku piimatoodete grupp	x	124300	x	x	136900	x	+10,1*

*Impordikäibe muutus

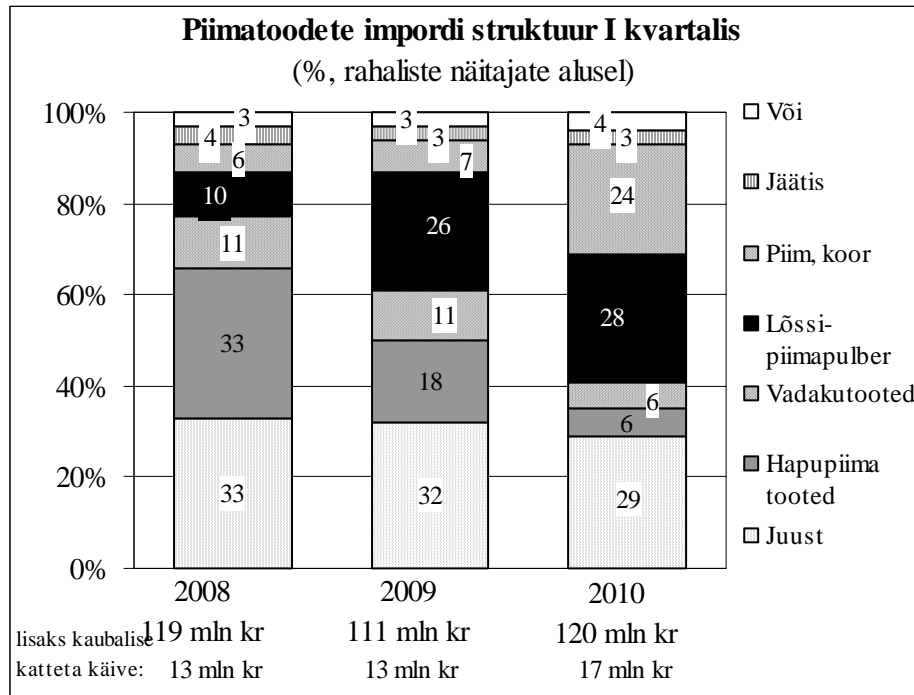
Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

Valdav osa (98,8%) piimatoodete impordikäibest tuli EL-i liikmesriikidest (135,3 mln kr) ja vaid 1,2% kolmandatest riikidest (1,6 mln kr). Eestile suuremateks piimatoodete impordipartneriteks olid I kvartalis Läti (piimatoodete impordikäive 37,1 mln kr, osatähtsus kogu impordikäibes 27%), Saksa (27,9 mln kr, 20%), Soome (14,7 mln kr, 11%), Leedu (13,8 mln kr, 10%; joonis 24). Läti osatähtsus impordikäibes suurenes 2009. aasta I kvartaliga võrreldes 12%-punkti võrra piima ja pulbrite impordi suurenemise arvel. Lätist osteti 44% pulbrite impordikogusest, 23% hapendatud toodete, 67% või ja piimarasvade, 18% juustu-kohupiima ja 10% jäätise impordikogustest (tabel

13). Impordikäive Saksamaalt suurenes 6%-punkti võrra peamiselt rõõsa koore impordi suurene-
mise arvel. Enim vähenes import Poolast (-18%-punkti võrra) hapendatud piimatoodete ja juustu-
kohupiima impordi vähenemise arvel.

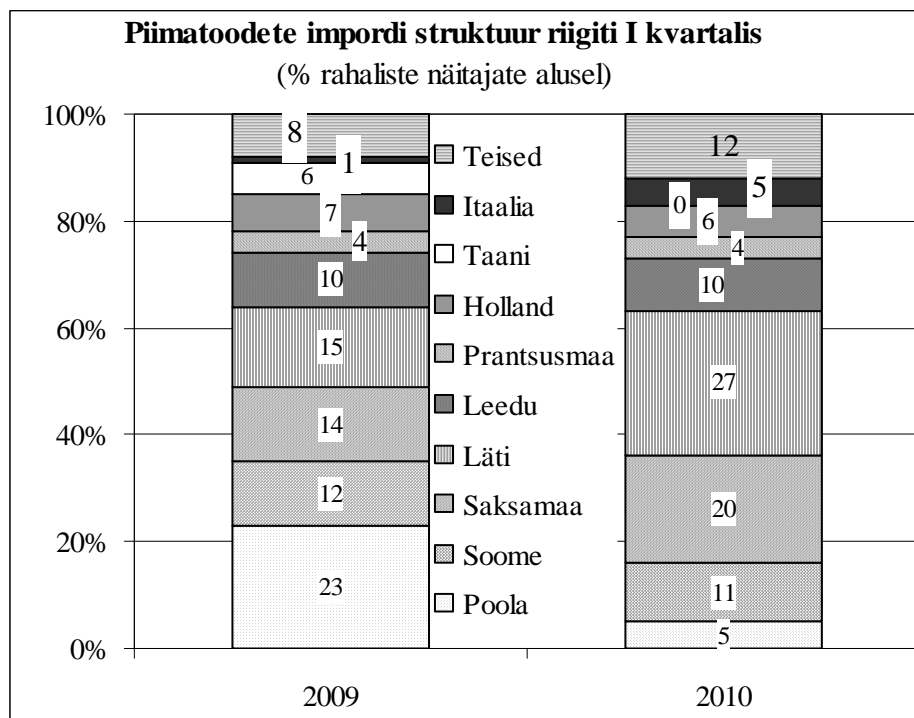
Kolmandatest riikidest toodi Eestisse piimatooteid kahest riigist, kokku 1,6 mln krooni eest
(2009.a I kv 3,4 mln kr). Venemaalt toodi I kvartalis 10,8 tonni jäätist (0,4 mln kr), Norrast
15,2 tonni naturaalkuustu (1,2 mln kr).

Joonis 23

Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

Joonis 24

Põhiliste piimatoodete impordi struktuur riikide lõikes I kvartalis
(% vastava tootegrupi impordikogusest)

Piima- ja lõssipulber	Hapendatud piimatooted	Või ja piimarasvad	Juust, kohupiim	Jäätis
2002 – 228 t	2002 – 582 t	2002 – 441 t	2002 – 410 t	2002 – 161 t
2003 – 1615 t	2003 – 319 t	2003 – 1417 t	2003 – 541 t	2003 – 134 t
2004 – 1261 t	2004 – 267 t	2004 – 2536 t	2004 – 929 t	2004 – 166 t
2005 – 108 t	2005 – 299 t	2005 – 43 t	2005 – 1041 t	2005 – 199 t
2006 – 152 t	2006 – 243 t	2006 – 15 t	2006 – 451 t	2006 – 154 t
2007 – 265 t	2007 – 833 t	2007 – 9 t	2007 – 561 t	2007 – 201 t
2008 – 336 t	2008 – 1370 t	2008 – 61 t	2008 – 575 t	2008 – 222 t
2009 – 1840 t	2009 – 806 t	2009 – 67 t	2009 – 656 t	2009 – 111 t
2010 – 1460 t	2010 – 376 t	2010 – 135 t	2010 – 629 t	2010 – 125 t
Läti 44	Läti 23	Läti 67	Saksamaa 27	Leedu 49
Soome 43	Leedu 23	Soome 12	Läti 18	Soome 27
Leedu 6	Austria 20	Leedu 11	Soome 16	Läti 10
Saksamaa 3	Itaalia 18	Poola 9	Leedu 9	Venemaa 8
Teised 4	Saksamaa 15	Teised 1	Poola 8	Tšehhi 6
	Teised 1		Itaalia 8	
			Holland 7	
			Teised 7	

Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

Maailmaturg

Piimatoodete maailmaturul on olukord tootjatele jätkuvalt soodne, kuigi 2010. aasta I kvartalis liikusid piimatoodete hinnad valdavalt kergel langustrendil. Aasta alguses olid nii lõssipulbri kui täispiimapulbri puhul EL-i, Okeania ja USA hinnad väga väikeste vahedega, juustu hind oli jätkuvalt kõrgeim Okeanias ja või hind EL-is. 2009.aastal eksportis EL juustusid ja lõssipulbrit rohkem kui 2008. aastal, või eksport jäi enam-vähem samale tasemele ning võiõli ja täispiimapulbrit eksporditi natuke vähem. Perioodil jaanuar-veebruar eksportis EL võrreldes eelmise aasta sama perioodiga 2 korda rohkem lõssipulbrit, veidi suurenes ka või, võiõli ja juustude väljavedu, täispiimapulbri eksport aga vähenes. Okeania suurendas võiõli ja pulbrite ekspordi, juustude eksport jäi pea samale tasemele ja vähenes või eksport. Juustu läks 2010. aasta kahe esimese kuuga maailmaturul kaubaks 14% rohkem kui eelmisel ajal samal perioodil.

II kvartalis valitses piimatoodete hindades tõusutrend. Eriti tugevalt tõusid pulbrite hinnad. Okeaanias püsis hind EL-i omast kõrgemal nii lõssipulbri, piimapulbri kui *Cheddar* juustu osas ning vaid või osas oli EL-i hind kõrgem. USA vähendas oma lõssipulbri sekkumisvarusid, kui 2009. aasta augustis oli seal ladudes 112 tuh tonni lõssipulbrit, siis 2010. aasta märtsis oli alles 21 tuh tonni. Neid koguseid kasutati peamiselt toiduabi skeemides. Jätkuvalt tugevnev dollar on tõstnud EL-i konkurentsivõimet ja soosinud ekspordi, eriti arvestades, et lõunapoolkeral oli parasjagu piimatootmise sesoonne langus. EL-i piimatoodete eksport oli 2010. aasta esimesed 4 kuud väga hea, näiteks lõssipulbri osas edestati mahult isegi Uus-Meremaad, mida pole ammu juhtunud. Vaid täispiimapulbri eksport oli väikeses languses.

II kvartali lõpuks piimatoodete hinnad maailmaturul stabiliseerusid. Okeaanias olid juunis pulbrite ja juustu hinnad endiselt kõrgemad kui teistel põhieksportijatel. EL-is olid hinnad madalamad Okeaanias ning USA-s omakorda madalamad EL-i hindadest. Vaid või hind oli EL-is kõrgem kui Okeaanias. Juustu hind on EL-is tuntavalt kasvanud, samas USA-s on see samaväärselt langenud.

USA Põllumajandusministeerium prognoosis, et piimatoodete nõudlus on nii maailmas kui USA-s kasvav veel ka 2011. aastal. Samal ajal peaks ka piimatootmine hakkama taas suurenema, mistõttu võib piimatoodete hinnatõus 2011. aastal jääda tagasihoidlikumaks kui 2010. aastal. USA-s prognoositakse piimatoodangu kasvuks 2010. aastal võrreldes eelmise aastaga 0,6% ja 2011. aastal 1,4%. Piimatoodete ekspordi soosib USA jaoks piimatoodangu langus Okeaanias ning peamiste piimatoodete madalam hind võrreldes maailma teiste suuremate eksportijatega. Samas aga avaldavad vastupidist mõju dollari jätkuv tugevnemine euro suhtes ning EL-i suured sekkumisvarud. Prognoositakse piima, juustu, või, vadaku- ja lõssipulbri hindade tõusu, kuid nii kodumaise kui eksportnõudluse aeglane kosumine takistab hindade liiga kiiret kerkimist.

Venemaa on maailma suurim või ja juustu importöör ning lähiajal kavatakse lõpuni jõuda vabakaubandus läbirääkimistega Uus-Meremaaga. Sellise arenguga on Uus-Meremaa piimanduskontsern Fonterra väga rahul. 2009. aastal eksporditi piimatooteid Uus-Meremaalt Venemaale ligikaudu 1 mld Eesti krooni eest. Fonterra näeb Venemaale ekspordis veelgi suuremat potentsiaali ning loodetakse, et Venemaast saab ettevõttele praegusest veelgi olulisem sihtturg.

Austraalia spetsialistide arvates on Austraalia piimatoodang lähema 2-3 aasta jooksul väike. Juuni lõpus lõppeva majandusaasta piimatoodang on mullusest 4,7% väiksem. Kuid vaatamata piima kokkuostuhindade tõusule, oodatakse lähiaastate piimatoodangus vaid minimaalset kasvu. Arvestuste kohaselt peaks Austraalia piimatoodang 2013. aastani jääma 8,9-9,2 mln tonnile. 2005/06. aastal toodeti Austraalias piima üle 10 mln tonni. Piimatoodang jääb sellest lähiaastail väiksemaks peamiselt seetõttu, et finantsturud on endiselt ebakindlad ning piimatootjad ei julge praegu investeringuid teha.

Hiina ja Uus-Meremaa on tugevdamas riikidevahelist koostööd ning sõlmimas piimatoodete müügi osas koostöölepingut. Juba praegu on Hiina Uus-Meremaa jaoks suuruselt teine piimatoodete ekspordi sihtriik. Fonterral on Pekingi lähedal suur meierei ning Hiina investeerimisfond on investeerimas ligikaudu 16 mld Eesti krooni Uus-Meremaa piimatööstusesse.

Euroopa Liidu turg

Euroopa Liidus tarniti 2010. aasta 31. märtsil lõppenud kvoodiaastal tööstusele 0,5% piima vähem kui eelmisel kvoodiaastal. Teistest enam vähenes **piima kokkuost** Bulgaarias (-15,4%), Slovakkias (-10,2%), Leedus (-8,4%), Rumeenias (-7,4%), Iirimaa (-5,7%), Ungaris (-5,3%), Lätis (-5,1%). Enam suurenes kokkuost võrreldes eelmise kvoodiaastaga Belgias (+3,7%), Taanis (+2,7%), Saksamaal (+2,4%) ja Luksemburgis (+2,1%). Esialgsete andmete kohaselt prognoositakse EL-i piimakvoodi täituvuseks 2009/2010 kvoodiaastal 7% alla kehtestatud kvoodi. Kvooti ületasid Holland ja Taani. Eriti palju jäi piimatoodang alla kvoodi Prantsusmaal ja Ühendkuningriikides, kusjuures Prantsusmaal mõjutas kvoodi mittetäitmist oluliselt ka üks suur tarnestreik.

Võitootmine vähenes lõppenud kvoodiaastal EL-i riikides kokku 5,7%. Täispiimapulbrit toodeti 9,8% vähem kui eelmisel kvoodiaastal, joogipiima 2,4% vähem. Eelmisest perioodist rohkem toodeti lõssipulbrit (+4,7%) ja juustu (+1%).

Piima **kokkuostuhind** oli 2010. aasta märtsis EL-i riikide keskmisena 4.48 kr/kg, mis võrreldes 2009. aasta märtsi hinnaga on 7,6% kõrgem. Madalaim oli kokkuostuhind 2010. aasta märtsis Balti riikides, Hollandis ja Ungaris.

Piimatoodete 2010. aasta alguse **hinnalangus** peatus EL-is pulbrite osas märtsi alguses, või ja juustu osas aprilli alguses. Edasi liikusid pulbrite hinnad EL-is tõusutrendil kuni mai alguseni, või ja juustu hinnad juuni alguseni. Paari kuuga tõusis piimapulbri hind 14%, lõssipulbril 16%, juustul 12% ja võil 9%. Juunikuus pärast tõusukursil püsimist on piimatoodete hinnad stabiliseerunud.

Märtsist alanud uuel **ladustamis**perioodil oli 13.juuni seisuga 10-s EL-i liikmesriigis eraladustatud kokku 45,9 tuh tonni võid, koos eelmisel perioodil ladustatuga oli eraladustamisel kokku 61,2 tuh tonni võid (eelmisel aastal samal ajal 97 tuh.t). Euroopa Liit hakkas oma sekkumisladudest piimapulbrit ja võid välja müüma, kuid esialgu oli ostuhuvi väike. See näitab, et turg oli tasakaalus. Esimeses voorus müüdi 11,55 tuh tonni võid Belgia, Iirimaa, Suurbritannia ja Hollandi ladudest. Kuid 60 tuh tonni müügipakkumine võeti tagasi, sest hinnapakkumised Euroopa Komisjoni ei rahuldanud.

Euroopa Komisjon otsustas, et liikmesriigid, kes soovivad, võivad oma piimatootjatele maksta **lisatoetusi**, et kompenseerida 2009. aastal tekkinud suuri kahjumeid ja kergendada likviidsusprobleeme. Toetusi jagatakse liikmesriikides tootjatele vastavalt 2010. aasta 1. jaanuaril kehtinud kvootidele ja neid makstakse tootjatele, kes on alates 2008. aasta 1. aprillist kuni 2009. aasta 31. märtsini piima kokkuostjatele tarninud. Nt Rootsi tootjatele on Rootsi valitsus otsustanud maksta neid toetusi kokku ligikaudu 107 mln Eesti krooni. See teeb üle 35-36 Eesti krooni sel perioodil müüdüd piimatonna kohta.

Rootsis jätkub piimatootjate vähenemise trend. Viimase aastaga on tootmise lõpetanud 479 piimatootjat. Ligi pooled neist müüsid perioodil 2008. aasta aprillist 2009. aasta märtsini piima piimatöötlejatele alla 200 tonni aastas. Vaid 3% lõpetanutest tarnisid piimatööstusele piima üle

1000 tonni aastas. Seega piimakarjade suurus Rootsis aina kasvab ning suureneb ka suurte piimatootjate hulk. Tootjad, kes müüvad piima enam kui 1000 tonni aastas, moodustavad Rootsi piimatootjate arvust juba 10%.

Taanis prognoositakse piima keskmiseks kokkuostuhinnaks 2010. aastal 4.75 Eesti krooni ning 2011. aastal 5.06 Eesti krooni kilo kohta.

Taanis maikuus toimunud piimakvoodibörsil jäi hind kahe eelmise kvoodibörsi tasemele - vahemikku 3.05-3.21 Eesti krooni kvoodikilo (4,36% rasva) eest. 2010. aasta veebruaris maksti piimakvoodi eest keskmiselt 2.98 Eesti krooni ning 2009. aasta novembris 3.34 Eesti krooni kilolt. Maibörsil müüdnud kvoodikogused olid veidi väiksemad kui varasematel börsidel, mais müüdi kokku 27 tuh tonni kvooti. 2/3 pakutud kvoodist müüdi maha ning ostjad said 39% soovitud kvoodikogusest. Kuna Taani ületas riigi piimakvooti, tuleb ligi 324-l tootjal maksta kokku trahvi ligikaudu 84 mln Eesti krooni. Seega osadel tootjatel on selge vajadus kvooti juurde osta, et edaspidi trahvidest pääseda. Kvoodi hind oli madalaim 2009. aasta alguses, kuid on pärast seda jällegi tõusnud.

Saksamaal läbiviidava õiglase piima hinna (Die Faire Milch) kampaania on olnud edukas. 2010. aasta jaanuaris müüdi kauplustele 16 tuh tonni selle kampaania joogipiima, mai keskpaigaks oli see kogus suurenenud 36 tuh tonnini. 3,8%-lise rasvasusega kampaania piim maksab Saksa kauplustes 15.50 Eesti krooni liiter (0.99 eur/l), millest tootja saab 6.26 Eesti krooni (0.40 eur/l). 128 tootjat tarnivad gmo-vaba piima, mille omega-3 sisaldus on tavalisest suurem. Kõik kampaaniapiima jaoks toorpiima tarnijad on kaasatud ka kohalikku keskkonnaprojekti.

Lidli kauplusekett Saksamaal on turule toonud Lidli talupiima slogani all "Tükike kodukohast" ("Ein gutes Stück Heimat"). Esialgu müüakse seda piima vaid Baierimaal ning lisaks piimale müüakse sama kampaania korras ka jogurtit, juustu ja kohupiima. 2010. aasta I kvartalis tarnis 260 kohalikku talunikku Lidlile 4,5 mln liitrit piima. Talunikele maksti selle eest 48 Eesti senti kilo kohta enam kui tavalise piima eest. Piimatootjad peavad samas aga vastama reale kvaliteedinõuetele, nt et loomad peavad käima väljas või olema lautades vabapidamisel, sööt peab olema gmo-vaba jms.

Rahvusvaheline konkurents

Alates 2010. aasta mai algusest kannavad **Valio** 1- ja 1,5-liitrised lahja ja keskmise rasvasusega piima ning 1-liitrised täispiima pakid Soomes teavet, et Valio piim on gmo-vaba ning et Valio kvaliteedilepingud garanteerivad geneetiliselt muundatud söötade mittekasutamise. Otsus rakendada poliitika, mis keelab gmo-sid sisaldava sööda kasutamine Valiole piima tarnivate tootjate poolt, võeti vastu juba aastaid tagasi. Enim levinud valgusööt Soome lehmadele on rapsijahu, mis on neile sobilikum kui sojajahu. Samuti on Valiole piima müüvate tootjate lehmadele antav silo ja teravili gmo-vabad.

Kuna olukord piimatoodete maailmaturul on paranenud ning madal euro kurss on eksportijatele soodne, siis otsustas Arla Foods tõsta piima kokkuostuhinda Rootsis alates 2010. aasta 28. juunist ligi 17 Eesti senti võrra kilo kohta. Seega on see kolmas piima kokkuostuhinna tõus käesoleval aastal. Alates 2009. aasta sügisest on Arla Foods Rootsis piimakilo kokkuostuhinda tõstnud 1.07 Eesti krooni võrra.

Taanis tõsteti piima kokkuostuhinda ligi 16 Eesti senti kilo kohta ning sellega on viimase paari kuu jooksul hind tõusnud 63 Eesti senti võrra kilo kohta ning viimase aastaga 1.05 Eesti krooni kilo kohta. Seega alates 28. juunist makstakse Taanis tavapiima kilo eest 4.99 Eesti krooni ja mahepiima eest 6.21 Eesti krooni.

Arla Foodsi osanikud on peagi tegemas otsust suurendada oma osalust ettevõttes keskmiselt 1,575 mln Eesti krooni võrra osaniku kohta kuue aasta jooksul, et tagada ettevõtte areng tulevikus. Sellega loodetakse koguda investeringuteks 8,65 mld Eesti krooni, mida saab kasutada olemasolevatesse tegevustesse investeerimiseks ning uuteks ülesostudeks. Ettevõtte eesmärgiks on suurendada müügitulu 2015. aastaks 50% ning tagada tootjatele kõrgem piima kokkuostuhind suurema lisandväärtusega toodete müügi kasvu kaudu.

Arla Foods koondab oma Taanis Holstebro juustutehasest 21 töötajat, sest osa müügitellimusi Saksa supermarketitele kaotati teistele tarnijatele. Sakslaste soovitud hinnad jäid alla Arla Foodsi omahinna taseme, mistõttu tehing jäi katki. See tähendas selle tehase tootmismahu 15-18%-list langust.

Arla Foodsi uus ja senistest suurim reklaamikampaania nimega "Arla - Closer to nature" peaks viima ettevõtte tuntuse samale tasemele kui McDonalds, IBM ja BMW ning suurendama ettevõtte kaubamärgi väärtust. Eesmärgiks on tõsta Arla kaubamärk maailma 100 väärtuslikuma kaubamärgi hulka. Tulevikus soovitaksegi keskenduda rohkem Arla kaubamärgile. Praeguste juhtide arvates, on varasemalt Arlal olnud liiga palju erinevaid kaubamärke, kuid nüüd pannakse pearõhk Arla kaubamärgile. Esialgu viiakse kampaania läbi 11-s riigis, kuid edaspidi soovitakse laiendada globaalselt, sh Hiina ja USA-sse.

Arla Foods otsib Taanis võimalust hakata toodetes kasutama pastöriseerimata piima. Taanis pole seda aastaid lubatud. Praegu ootab Arla ametkonnalt selleks luba. Ettevõtte soovib täiendada oma sortimenti uute pastöriseerimata piimast valmistatud nišitoodetega. Pikema aja jooksul on seal käimas projekt kuidas tagada toorpiima kasutamise korral toodete toiduohutus ning valmistatud ette dokumentatsiooni. Toorpiim võib toodetele anda täiesti uusi maitseüansse ning seda soovitakse nt gourmetjuustude valmistamisel edaspidi ära kasutada (à la Prantsuse juustud).

Rootsi **Norrmejerier** tõstis samuti alates 2010. aasta 1. juulist piima kokkuostuhinda, nende hinnatõus oli 33 Eesti senti. Selle põhjuseks tuuakse kaubanduse poolt makstavaid kõrgemaid piimatoodete hindu. Piima kokkuostukogused olid käesoleva aasta esimesel neljal kuul veidi alla prognoositu ning see on pannud ettevõtte muretsema tooraine vähesuse tõttu.

Rootsi **Skånemejerier** tõstab 2010. aasta 1. juulist piima kokkuostuhinda 33 Eesti senti võrra kilo kohta. Ettevõtte toodete müük oli 2009. aastal edukas ning positiivsed arengud on jätkunud ka 2010. aastal, mis annabki võimaluse piima kokkuostuhinna tõstmiseks. 2009. aasta oli Rootsi piimatootjatele senistest raskeim aasta, kuid praegu on jällegi näha positiivseid märke ning turuolukord ja tootjate majandusolukord on tunduvalt paranenud.

Rootsis on kohaliku lähipiirkonna piima pakkumine tarbijatele olnud edukas. Skånemejerier soovib nüüd astuda sammu edasi ning näidata piimapakendil ka seda, millised piimatootjad pakis oleva piima on tootnud. Selleks pannakse piimapaki ülaserva andmekood, mille järgi saab Skånemejerieri kodulehelt www.skanemejerier.se/bonden leida konkreetsed tootjad. Sama teenus on telefonitsi kättesaadav ka iPhone kasutajatele. Vastava rakenduse saab tasuta alla laadida Apples Appstore'st. Edaspidi soovitakse selle teenuse kättesaadavust veelgi laiendada.

Alates 2010. aasta 1. augustist tõstab Skånemejerier oma piima kokkuostuhinda ligikaudu 18 Eesti senti võrra kilo kohta. Hinnatõusu põhjuseks peetakse ettevõtte paremat tulusust ning suurenenud tootlikkust, millele on kaasa aidanud ka piimatoodete nõudluse kasv maailmas. Lisaks otsustas ettevõtte juhtkond, et alates 1. juulist lisatakse 2010. aastal tootjatele makstav boonust 32 Eesti senti/kg tavapärasele piima kokkuostuhinnale, mistõttu juulis-augustis tõuseb piima kokkuostuhind seega kokku 50 Eesti senti võrra kilo kohta.

Kui teised Rootsi piimatöötajad tõstavad suvel piima kokkuostuhinda, siis **Milko** seda teha ei kavatse. 2009. aastal ja ka 2010. aasta kevadel maksis Milko kõrgemat piimahinda kui nt Arla Foods ja Skånemejerier. Viimane toorpiima hinnatõus oli Milkos käesoleva aasta märtsis. Praegu makstakse seal tavapiima eest 4.91 Eesti krooni kilolt ja mahepiima eest 6.80 Eesti krooni kilolt.

Kuna poolaasta tulemused Milkos pole kiita, saadi ligikaudu 15,5 mln Eesti krooni kahjumit, siis plaanitakse aasta lõpuks vähendada oma kontoris personali hulka 700-lt 600-le. Samal ajal otsitakse võimalusi koostööks teiste piimatöötajatega. Aasta lõpuks loodetakse siiski ligi 33 mln Eesti krooniga (20 mln SEK) kasumisse jõuda. 2009. aastal teenis Milko kasumit 43,7 mln Eesti krooni (29,6 mln SEK).

Samas investeerib Milko Grådö meiereisse, et seal suurendada rõõsa koore vastuvõtuvõimsust 40 tuh liitrit 150 tuh liitri ööpäevas. Sellega optimeeritakse transpordikuluseid ning likvideeritakse kõrghooajal järjekorrad. Uus vastuvõtupunkt peaks valmis saama käesoleva aasta novembris. Praegust vastuvõtupunkti hakatakse edaspidi kasutama mahekoore vastuvõtukohana. Investeeringu suuruseks on ligi 6,6 mln Eesti krooni.

Fonterra kavatseb edaspidi korraldada kaks pulbrioksjonit kuus praeguse ühe asemel. Selle eesmärgiks on parema pulbrihinna jälgimise võimaluse loomine. Fonterra oksjoni pulbrihinnast on saanud hea maailmaturu hinna muutuste indikaator. Kui aastaid tagasi püsisid piimatoodete hinnad maailmaturul suhteliselt stabiilsed, siis nüüd on kõikumised väga suured ning hinnajälgimine tunduvalt olulisem. Oksjonile on end kirja

pannud 280 kauplejat 26-st maailma riigist ning igal oksjonil kaupleb aktiivselt 100-140 osalejat, kellest keskmiselt 65% sooritavad ka tehinguid.

Järgmisel aastal plaanib Fonterra oksjoni kaudu müüa 530 tuh tonni piimapulbrit. Seega kavatakse 24% Uus-Meremaa piimatoodangust realiseerida selle oksjoni kaudu. Kaks aastat tagasi alguse saanud oksjonid võeti alguses Euroopas vastu teatud ettevaatlikkusega, kuid nüüd suhtutakse neisse tõsisemalt.

Fonterra tõstis hiljuti piima kokkuostuhinna 5.25 Eesti kroonini kilo kohta. Ettevõtte juhtide arvates suudaksid nad piima eest maksta veelgi kõrgemat hinda - kuni 6 krooni, juhul kui piimatoodete hinnad püsivad hooajal jooksul nii kõrged kui praegu. Kuna praegu on turuolukord veidi ebakindel, siis piima hinda veel maksimumtasemele ei tõstetud. Piima hinda võimaldab tõsta suur nõudlus Hiinas, mujal Aasias ja Aafrikas. Samal ajal on pakkumine Austraalias ja Euroopas piiratud ning USA piimatootjatel on keeruline tootmist laiendada, kuna praegu on laenusamine raske. Seega on Uus-Meremaal piima kokkuostuhind praeguseks oluliselt lähemal EL-i tasemele kui aastaid tagasi.

Fonterra prognoosib, et nõudlus mahepiima järele kasvab lähiajal oluliselt. Ettevõttele mahepiima tarnivad tootjad saavad 16% kõrgemat kokkuostuhinda kui tavapiima müüjad. Fonterra arvutuste järgi peaks nende mahepiima kokkuost suurenema lähema 5 aasta jooksul 140%. Viimase 2 aasta jooksul on Fonterra mahepiimatoodete nõudlus kasvanud 60%, kuid endiselt moodustab mahetoodete osakaal ettevõtte kogutoodangust alla 1%. Mahetoodete nõudluse kasvu nähakse eelkõige Euroopas ja USA-s.

Fonterra on USA-s laienemas. Ettevõttel on seal ühisfirma koos Dairy Farmers of Americaga ning see ostis hiljuti USA-s ühe juustutootja Swiss Valley Farmsi. Seal valmistatakse Itaalia kõvajuustusid. Ostuga saadi ka Minnesotas asuva vabriku omanikuks.

Kuna piimatoodete turul on väljavaated head, tõstis **FrieslandCampina** piima (4,41% rasva ja 3,47% valku) kokkuostuhinda 2010. aasta juunis 0.43 Eesti krooni võrra 5.38 kroonini kilo kohta. See peegeldab kenasti Euroopa piimaturul praegu toimuvat. Aprillis maksis FrieslandCampina piimatootjatele toorpiima eest 4.54 EEK/kg, aasta tagasi 4.07 EEK/kg. Ettevõtte hinnatase arvestatakse Taanis, Saksamaal, Hollandis ja Belgias makstavate hindade järgi.

2009. aasta oli Saksa **Nordmilchi** jaoks küll raske, kuid täideti seatud majanduslikud eesmärgid. Saadi 453 mln krooni kasumit ning ettevõtte omakapital kasvas 31%. Peale väiksemate ettevõtete ülesostmist, tegeleti 2009. aastal tugevalt tootmise restruktureerimisega, mis tõi kaasa mitmete kontorite ja tootmisüksuste sulgemise ning ligi poolte töötajate koondamise. Praeguseks on ettevõttel 2500 töötajat ja töödeldakse 4 mln tonni piima aastas. 2009. aastal maksti tootjatele toorpiima (3,7% rasva ja 3,4% valku) kilo eest keskmiselt 3.57 Eesti krooni. Lisaks maksti osanikele dividende 4% kapitali juurdekasvust. Seega on Nordmilch Saksamaal viie parema piima eest maksva ettevõtte seas, kes maksis tootjatele 2009. aastal kokku kesk-

miselt 4.16 Eesti krooni kokkuostetud kilo piima kohta. Käesoleva aasta septembriks on eesmärgiks tõsta piima kokkuostuhind 4.69 Eesti kroonini.

Nordmilch liitus kohaliku meiereiga Darguniga ning on alustatud ka koostöö läbirääkimisi Humana Milchindustriega, kusjuures ei välistata ka nende kahe ettevõtte ühinemist.

Saksamaal kavatseb Mülleri kontserni kuuluv **Sachsenmilch** piimatootjatelt välja nõuda trahvi selle eest, et kaks aastat tagasi blokeerisid tootjad piima-streigi käigus piimatarned ettevõttele. Sachsenmilch nõuab tootjatelt trahvi ligikaudu 10,8 mln Eesti krooni väärtuses, kuid kui palju tootjad lõpuks maksa peavad, selgub kohtus. Trahvisumma on välja arvestatud selle järgi, kui palju ettevõtte 2008. aasta juunis boikotipäevadel tulu kaotas ning kui palju tehti lisakulutusi.

Saksamaa **Berglandmilch** ja Austria **Tirol Milch** on liitumas. Ühinevas ettevõttes on kokku 16 tuhat osanikku ning töödeldakse ligikaudu 1,2 mln tonni piima. Ühinemise eesmärgiks on vähendada kulusid ning tõsta piima kokkuostuhinda, mille tase peaks edaspidi ületama piirkonna keskmist taset. Praegu maksab Berglandmilch tootjatele piimakilo eest 5.12 Eesti krooni, Tirol Milchi piimahind on madalam. Liitumiskavatsuse peavad veel heaks kiitma riikide konkurentsiametid.

Berglandmilchi käive oli 2009. aastal 9,5 mld Eesti krooni, seal töötab tuhat töötajat ning töödeldakse ligi 1 mln tonni piima aastas. Tirol Milchi mullune käive oli 2,4 mld Eesti krooni ja seal töödeldi 222 tuhat tonni 5000-lt osanikult kokkuostetud piima.

Saksa **Humana Milchunioni** käive oli 2009. aastal 26,6 mld Eesti krooni, mis on 22% aastatagusest väiksem. Selle põhjuseks loetakse piimatoodete madalamaid hindu võrreldes varasemaga. Samas loodetakse, et käibelangus on nüüd peatunud ning 2010. aasta müügikäive peaks ületama 31 mld Eesti krooni. Ettevõttes tehakse ettevalmistusi aastavahetusel toimuvaks liitumiseks Nordmilchiga. 2009. aasta töötles Humana 2,5 mln tonni piima ning maksis tootjatele piimakilo (3,7% rasva ja 3,4% valku) eest keskmiselt 4.22 Eesti krooni.

Kokkuvõte

Piima toodeti Eestis 2010. aasta I kvartalis 161,5 tuhat tonni ehk 0,5% vähem kui aasta tagasi. Piimatoodang lehma kohta küll suurenes 12,3%, kuid lehmade arv vähenes 3,7%. Lehmade arv oli I kvartali lõpus 3700 looma võrra väiksem kui aasta tagasi ja piima väljalüps lehma kohta vähenes aastaga 199 kg võrra. Piimatööstuse poolt varutava toorpiima **kokkuostukogus** oli I kvartalis 6,4% aastatagusest väiksem ning moodustas 86,6% piima kogutoodangust. 2009/2010 majandusaasta piima tootmiskvoot täideti 88,5%-liselt, sh tarnekvoodi täituvus oli 88,8% ja otseturustuskvoodi täituvus 64,2%.

Piimatööstusettevõtetes vähenes SA kiirstatistika andmetel aastatagusega võrreldes või, juustu ja lõssipulbri toodang, suurenes piima, hapupiima, kohupiima ja värske juustu ning jäätise toomine. Piimatööstuse majandusnäitajad 2010. aasta I kvartalis halvenesid võrreldes aasta varasema perioodiga. Piimatööstusettevõtete **müügitulu** vähenes 1,2%, **kasum** 65,8% ja **lisandväärtus** 28%. **Kogukulud** olid aastatagusest 2,1% suuremad. Tööjõukulud vähenesid aastaga 7,6% ning nende osakaal kogukuludes langes eelmise aasta I kvartali 9,5%-lt 8,6%-le. Sel aastal vähenes I kvartalis töötajate arv vaid 0,4%, kuid tööjõukulu ühe töötaja kohta kahanes samal ajal 7,2%. Seega kasvasid piimatööstuse kogukulud peamiselt toorpiima hinnatõusu tõttu. Kuna müügitulu vähenes 3 korda rohkem kui töötajate arv, vähenes piimatööstuse tootlikkus (müügitulu hõivatu kohta ehk tööviljakus müügitulu alusel) aastaga 0,8%. Tootlikkus lisandväärtuse alusel kahanes aastaga 27,7%.

Piimatööstuse **investeeringud** (22,8 mln kr) olid 2010. aasta I kvartalis 15,6% väiksemad kui aasta tagasi ning peaaegu kolm korda väiksemad kui kaks aastat tagasi. Masinatesse ja seadmetesse tehtud investeeringud moodustasid kogu investeeringutest 82%.

Piimatoodete **väliskaubavahetuses** suurenes võrreldes 2009. aasta I kvartaliga nii ekspordi (45,7%) kui impordikäive (10,1%) ning positiivne kaubavahetussaldo suurenes 66,5%. Piimatoodeteid eksporditi 2010. aasta I kvartalis 490,6 mln krooni ja imporditi 136,7 mln krooni eest. Väliskaubakäive suurenes osa piimatoodete ekspordi- ja impordihindade tõusu ja osa kaupade koguste suurenemise tõttu. Ekspordikäibest 53,5% moodustas eksport EL-i liikmesriikidesse ning 46,5% väljapoole EL-i riike. Tähtsamad sihtturud olid Venemaa (45% ekspordikäibest), Läti (16%), Leedu (12%) ja Soome (12%). Piimatoodete ekspordikäibest moodustasid 42% juust-kohupiim, 23% piim-koor, 17% lõssi- ja piimapulbrid, 9% vadakutooted, 6% või. Impordikäibest moodustas 29% juustu-kohupiima, 28% piimapulbrite ja 24% piima-koore, 6% hapupiimatoodete, 6% vaakutoodete import. Suuremad impordiriigid oli Läti (27% impordikäibest), Saksamaa (20%), Soome (11%), Leedu (10%).

Piimatoodete **tööstusest väljamüügihinnad**, mis 2009. aasta teises pooles tõusid, läbisid 2010. aasta I kvartalis kerge languse ning pöördusid uuesti tõusutrendile II kvartalis. Piimatoodete **jaehinnad tõusid** Eestis 2009. aasta IV kvartalis, tegid 2010. aasta I kvartalis läbi kerge hinnakorrektsiooni allapoole, kuid I kvartali keskmine jaehind oli enamusel toodetest kõrgem 2009.

aasta IV kvartali keskmisest. II kvartalis hinnatõus jätkus. **Toorpiima kokkuostuhind** on Eestis alates 2009. aasta augustist peaaegu pidevalt tõusnud, kuid oli 2010. aasta I kvartali keskmisena EL-i riikide pingereas tagantpoolt neljas. 2010. aasta I kvartalis toimus paljudes riikides mõningane sesoonne hinnakorrektsioon ja mõnedes riikides jätkus langus ka aprillis. EL-25 keskmine piima kokkuostuhind oli aprillis 1,1% madalam I kvartali keskmisest. Eestis oli aprillis kokkuostuhind 1,5% kõrgem kui I kvartali keskmine.

Piimatoodete **maailmaturul** liikusid hinnad 2010. aasta I kvartalis langustrendil. II kvartalis hinnad uuesti tõusid. Hinnatõus on tingitud majanduslanguse tõttu tekkinud piimatoodete pakku-
mise vähenemisest maailmaturul. Samas on nõudlus piimatoodetele hakanud tasapisi taastuma.